

EESTI KONJUNKTUURIINSTITUUT

ESTONIAN INSTITUTE
OF ECONOMIC RESEARCH

Rävala 6 19080 Tallinn Estonia tel 668 1242 fax 668 1240 e-mail eki@ki.ee

Eesti piimaturg 2010. aasta 9 kuul

Tallinn
Veebruar 2011

Töö on teostatud Eesti Põllumajandusministeeriumi tellimusel

Vastutav täitja: Katrin Nittim

Projektigrupi koosseis: Maris Viileberg, Triin Vahi

EKI   Rävälä 6
19080 Tallinn
Tel. +372 668 1242
Fax +372 668 1240
E-mail: eki@ki.ee
<http://www.ki.ee>

Copyright © Eesti Konjunkturiinstituut

Sisukord

Sissejuhatus	5
Piima tootmine	7
Piimatööstus	9
Hinnad	13
Väliskaubandus	24
Maailmaturg	32
Euroopa Liit.....	36
Kokkuvõte	38

Sissejuhatus

Töö eesmärgiks on anda ülevaade Eesti piimasektori arengust 2010. aasta 9 kuu jooksul ja arengutrendidest lähitulevikus seostatult Euroopa Liidu ja maailmaturu arengutega.

Töös analüüsitakse:

- piimatootmise, lehmade arvu ja produktiivsuse muutusi;
- piimatööstuse tootmismahdade ja ekspordiks müügi arengut;
- piimatööstuse majandusnäitajate muutusi (realiseerimise netokäive, kasum, kulud, töötajate arv, tootlikkus, investeeringud);
- hindade muutusi erinevates müügiahela osades (tootja- hulgi-, ekspordi-, jae-, EL ja maailmaturuhinnad);
- piimatoodete väliskaubandust riigiti ja tooteliigiti;
- piimatoodete müügiolukorda EL-is ja maailmaturul.

Töös on kasutatud SA põllumajanduse, tööstuse ja väliskaubanduse statistika andmeid, PRIA piima tootmiskvootide täitmise aruandeid ning EKI vaatluste ja tarbijaküsitluste andmeid. Euroopa Liidu ja maailmaturu ülevaadete koostamisel on kasutatud Euroopa Komisjoni raporteid ja memosid, Hollandi LOT ja EL erinevate riikide hinnaraporteid, turuülevaateid ja uudiseid.

Töö maht on 39 lehekülge.

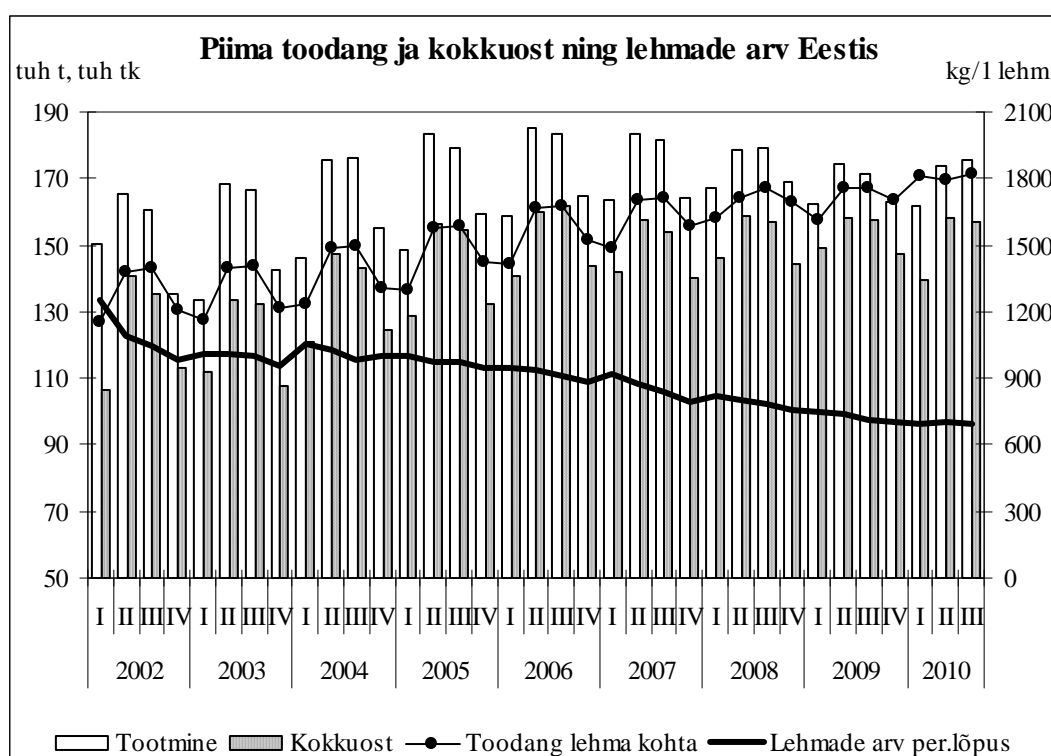

Eesti piimaturg 2010. aasta 9 kuul

Piima tootmine

Lehmade arv on Eestis jätkuvalt vähenemas. 2010. aasta III kvartali lõpus oli Eestis tuhat lehma (1%) vähem kui 2009. aasta III kvartali lõpus. Samal ajal on lehmade produktiivsus jätkuvalt tõusnud – 2010. aasta 9 kuu piimatoodang lehma kohta oli 5261 kg ehk 129 kg võrra suurem kui aasta tagasi. Seetõttu oli 9 kuuga toodetud piima kogus eelmise aastaga võrreldes 2,9 tuhande tonni võrra ehk 0,6% suurem kui eelneva aasta samal perioodil, kokku 510,7 tuhat tonni.

Joonis 1

Allikas: SA

2010. aasta II kvartalis suurenes lehmade arv Eestis I kvartaliga võrreldes 600 võrra, III kvartalis aga vähenes uuesti 300 looma võrra. Produktiivsus suurenes II kvartalis 156 kg lehma kohta ning III kvartalis suurenes veel 29 kg võrra ehk 1825 kg-ni lehma kohta. Piimatoodangu maht suurenes II kvartalis 12,5 tuhande tonni võrra (+7,7%), III kvartalis veel 1,3 tuhande tonni võrra (+0,8%).

Käesoleva kvoodiaasta piimakvoot on Eestis 672 547 tonni, sh tarnekvoot 663 670 tonni ja otse-turustuskvoot 8 877 tonni.

Käesoleva kvoodiaasta kuuel kuul ehk 2010. aasta II ja III kvartalis tarnisid piimatootjad tööstusele ja turustasid otse tarbijatele 311,1 tuhat tonni piima. Seega oli kvoodi täituvus PRIA esialgsel

andmetel kokku 46,3% (tabel 2). Sealjuures täideti tarnekvoodist 46,6% ja otseturustuskvoodist 22,5%. Eelmise aasta sama perioodiga võrreldes on piimatootjad jooksva kvoodiaastal piima tööstustevõtetele tarninud 4624 tonni võrra ehk 1,5% rohkem.

Tabel 1

Piima tootmise näitajad 2008 - 2010. aasta 9 kuul

	2008 9 kuud	2009 9 kuud	2010 9 kuud	Muutus, +,-	
				9 kuud '10 - 9 kuud '09 kogusena	9 kuud '10/ 9 kuud '09, %
Piimatoodang (tuh t)	525,2	507,8	510,7	2,9	0,6
Piimatoodang keskmiselt ühe lehma kohta (kg)	5089	5132	5261	129	2,5
Lehmade arv perioodi lõpus (tuh tk)	102,0	97,5	96,5	-1,0	-1,0
Piima kokkuost (naturaalkaal, tuh t)	461,6	465,2	454,9	-10,3	-2,2
Kokkuostu osakaal toodangust (%)	87,9	91,6	89,1	x	x

Allikas: SA

Tabel 2

Piima tootmiskvootide täitmine 2010. aasta 6 kuuga

(periood 1.04.2010 – 30.09.2010)

	Kokku	Tarnekvoot	Otseturustuskvoot
Kvoodiperiood 1.04.2010 – 31.03.2011			
- kehtestatud EL kvoot, tonni	672 547	663 670	8 877
- täidetud 6 kuuga, tonni	311 073	309 074	1 999
- % EL kvoodist	46,3%	46,6%	22,5%
Tootmismahut 1.04.2010 – 30.09.2010	349 276	315 100*	34 176*
- % kogumahust	100%	90,2%	9,8%
Kvoodi täitmine aasta varasemal perioodil (1.04. – 30.09. 2009), tonni	306 779	304 450	2 329
- % EL kvoodist	46,1%	46,3%	26,1%

*tarnekvoodina on märgitud piimatööstuste kokkuost ning otseturustusena kogutootmise ja kokkuostu vahe SA andmetel. Viimane sisaldab nii otseturustust kui farmisest tarbimist.

Allikas: PRIA

Piimatööstus

2010. aasta üheksa kuuga (jaanuarist septembrini) varusid piimatööstused kokku 454,9 tuhat tonni toorpiima, mida oli 2,2% ehk 10,3 tuhat tonni vähem kui mullu samal ajavahemikul (tabel 1). Piima **kokkuost** vähenes vaatamata piimatoodangu 0,6%-lisele suurenemisele samal ajavahemikul ja piima kokkuostuhinna 30,6%-lisele tõusule (piima 9 kuu keskmine kokkuostuhind oli 2009. aastal 0.206 eurot/kg ja 2010. aastal 0.269 eurot/kg). Piimatootjate jaoks olid aga kokkuostutingimused soodsamad Lätis ja Leedus, mistõttu rõõsa piima ja koore eksport nendesse riikidesse kasvas 9 kuu arvestuse 2010. aastal võrreldes 2009. aastaga 8,3 korda. Seetõttu vähenes Eestis tööstuslikult töödeldava toorpiima osakaal piima kogutoodangust mullusega võrreldes 2,5%-punkti võrra 91,6%-lt 89,1%-ni. Varutud toorpiima kvaliteedi tase püsib aga kõrge ja on isegi veelgi tõusnud - 2010. aasta 9 kuuga varutud piimast arvati eliitsorti 61,9% ja kõrgemasse sorti 35,4% (2009.a 9 kuul vastavalt 51,5% ja 46,6%).

Statistikaameti kiirstatistika andmetel **toodeti piimatoodetest** 2010. aasta üheksal kuul aastatagusest vähem lõssipulbrit, võid ja juustu (tabel 3), vaatamata sellele, et lõssipulbri ekspordinõudlus eelmise aastaga võrreldes kasvas. Eelmise aastaga võrreldes vähenes piimapulbri ekspordinõudlus, kuid piimapulbri ja teiste pulbrite (peale lõssipulbri) toodangu mahtude kohta statistika lähtudes andmekaitse seadusest puudub.

Suurenenud on aga 2009. aastaga võrreldes siseturutoodete - joogipiima, koore, hapendatud piimatoodete ja kohupiima ning värsket juustu tootmismahud.

Tabel 3

Piimatööstuste toodang 2008 – 2010. aastate 9 kuul (tonnides)

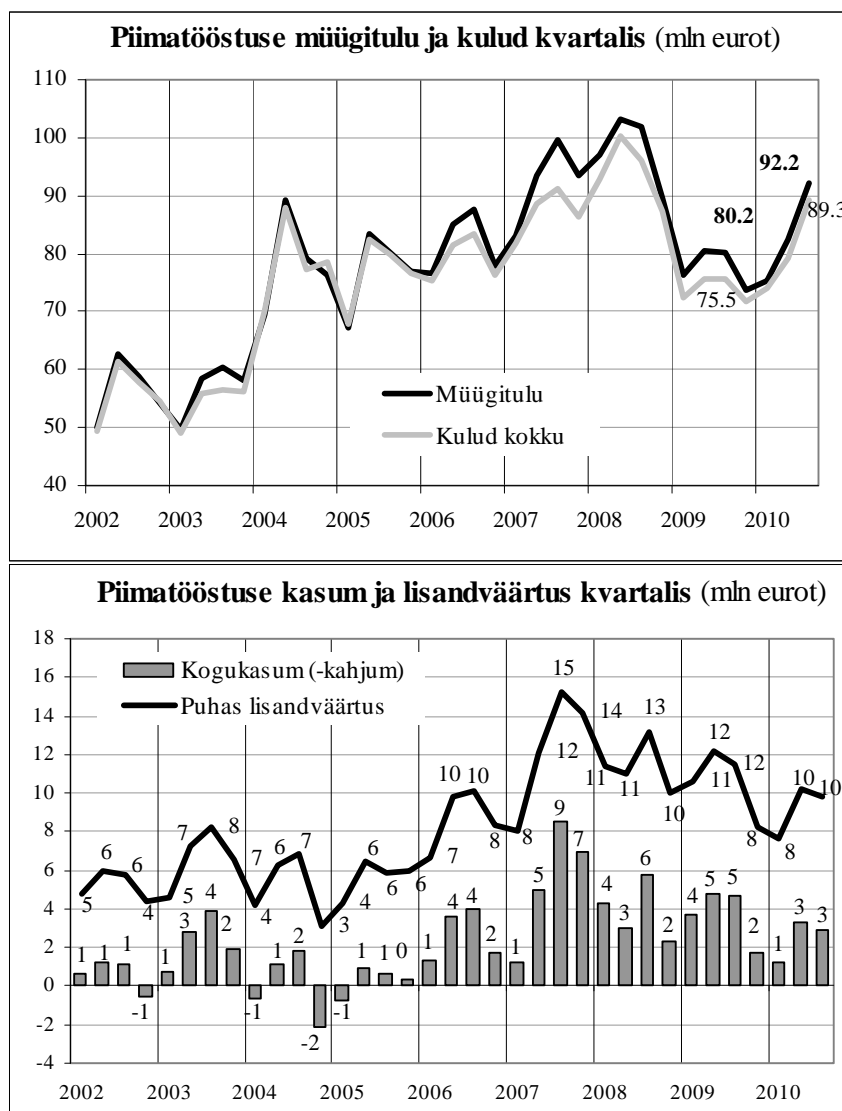
	2008 9 kuud	2009 9 kuud	2010 9 kuud	Muutus	
				9 kuud '10 - 9 kuud '09 +, - kogusena	9 kuud '10/ 9 kuud '09, +, - %
Või ja muud piimarasvatooted	5,2	6,1	4,7	-1,4	-23,0
sh või >80%	4,4	5,5	4,3	-1,2	-21,8
Juust, kohupiim, värsket juust	26,8	27,7	28,5	0,8	2,9
sh rasvane juust	16,3	17,3	16,2	-1,1	-6,4
Joogipiim	61,1	65,6	71,6	6,0	9,1
Koor	20,4	21,0	24,5	3,5	16,7
Hapendatud piim, jogurt	27,1	28,5	32,6	4,1	14,4
Lõssipulber	5,2	5,3	3,7	-1,6	-30,2

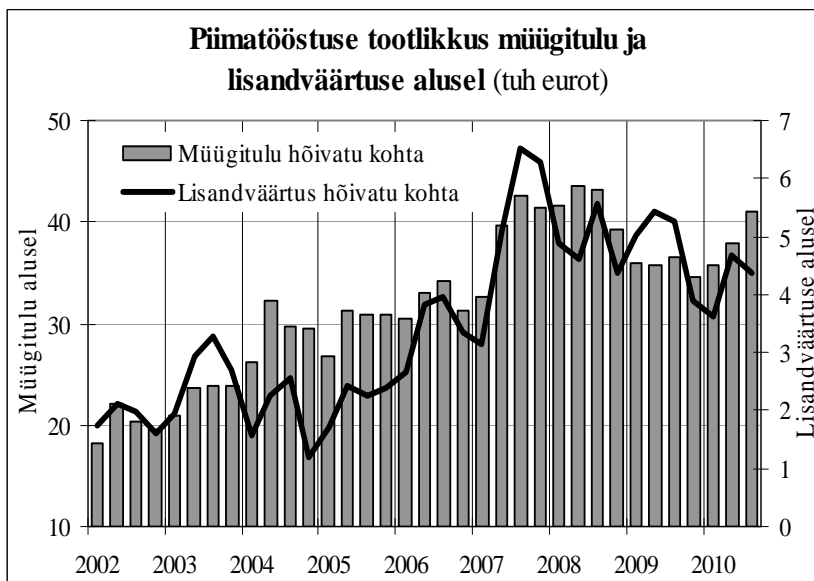
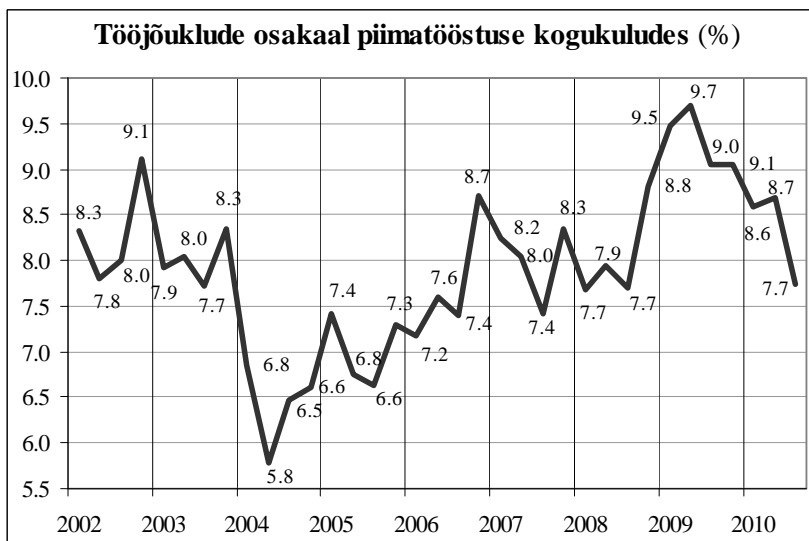
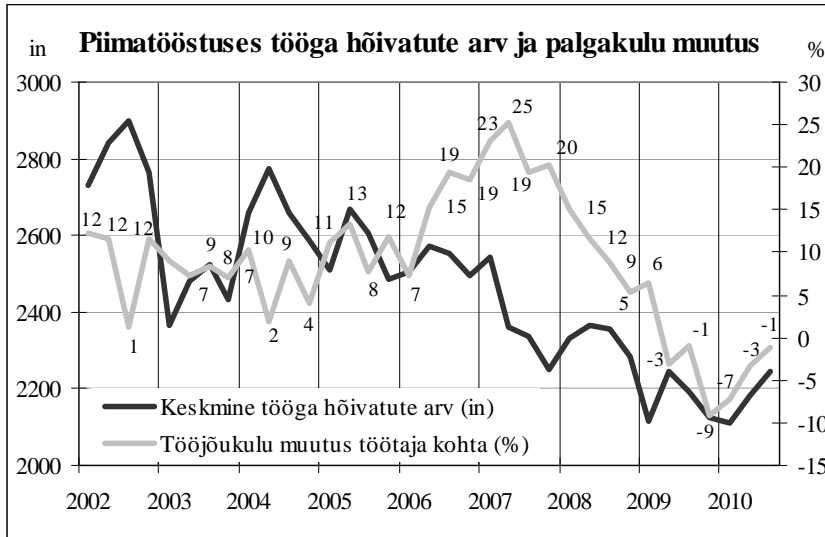
Allikas: SA kiirstatistika, EKI hinnangud

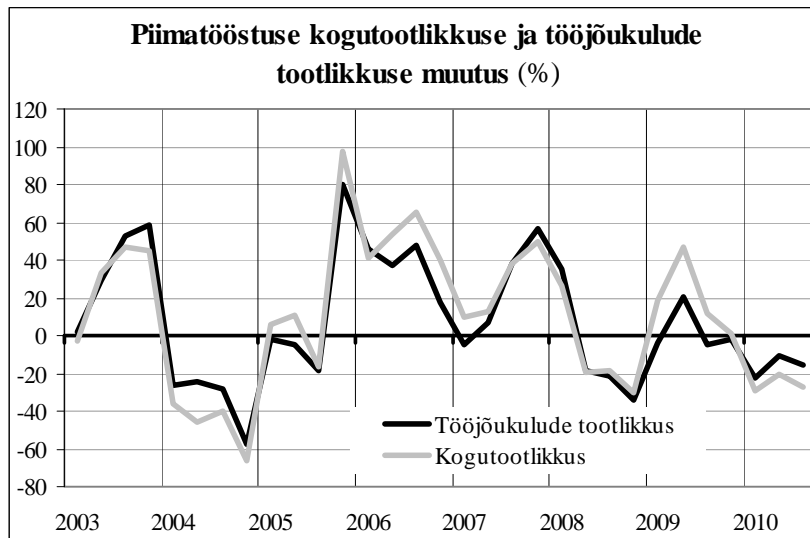
Piimatööstuse majandustulemused.

Samaaegselt piima kokkuostuhinna tõusuga ja tööstuste poolt kokkuostetava piima koguse vähenemisega tõusid piimatoodete tööstusest väljamüügihinnad. Maailmaturu toodete tööstusest väljamüügihinnad olid 2010. aasta 9 kuu arvestuses kõrgemad kui eelmise aasta samal perioodil. Peamiselt siseturule müüdavate toodete hinnad olid 2010. aasta III kvartalis kõrgemad kui II kvartalis ja kõrgemad aastatagusest. Ka 9 kuu arvestuses olid enamuse toodete väljamüügihinnad aastatagusest kõrgemad, erandiks olid vaid mõned joogipiimad. 2010. aasta III kvartalis jätkus ka piimatoodete jaehindade tõus. Enamuse toodete jaehinnad olid 2010. aastal eelmise aastaga võrreldes kõrgemad ka 9 kuu arvestuses. Eksportnõudlus piimatoodetele suurenes (piimatööstuse ekspordikäive kasvas aastatagusega võrreldes 56,5%). Piimatööstuse 2010. aasta 9 kuu **müügitulu** oli 250,2 mln eurot ehk aastatagusest 5,6% suurem. Seejuures on piimatööstus püsinud **kasumis**, kuid kasum on vähenenud. 2010. aasta 9 kuu kasum oli piimatööstuses 7,5 mln eurot ehk 43,2% (5,7 mln eurot) väiksem kui 2009. aasta 9 kuul. Piimatööstuse **lisandväärtus** vähenes 2009. aasta 9 kuu 34,3 mln eurolt 27,7 mln eurole, seega vähenemine oli 19,2 % (-6,6 mln eurot).

Joonised 2-3

Jooniste 2-7 allikas: SA

2010. aasta 9 kuu **kulud** olid piimatööstuses 242,7 mln eurot ehk 8,5% (19 mln eurot) aastatagusest suuremad. Tööjõukulud vähenesid aastaga 4,3% (-0,9 mln eurot) ning nende osakaal kogukuludes moodustas 8,3% (2009. aastal 9,4%). Töötajate arv 9 kuu arvestuses vähenes aastaga 0,3%, tööjõu kulu ühe töötaja kohta vähenes aga 4%.

Toorpiima kokkuostukulud olid töötajatele 2010. aasta 9 kuul 122,8 mln eurot. Toorpiima kokkuostukulud suurenesid piima kõrgema kokkuostuhinna tõttu eelmise aasta sama perioodiga võrreldes 25,1 mln euro võrra ehk 25,7%. Seega kasvasid piimatööstuse kogukulud peamiselt toorpiima hinnatõusu arvel.

Kuna 2010. aasta 9 kuu töötajate arv piimatööstuses vähenes aastatagusega võrreldes 0,3%, müügitulu aga suurenes 5,6%, siis suurenes piimatööstuse **tootlikkus** (müügitulu hõivatu kohta ehk tööviljakus müügitulu alusel) aastaga 5,7%. Sealjuures suurenes tootlikkus III kvartalis võrreldes II kvartaliga 8,5%. Tootlikkus lisandväärtuse alusel kahanes III kvartalis võrreldes II kvartaliga 6%. 9 kuu arvestuses kahanes tootlikkus lisandväärtuse alusel aastaga 19,2%, kuna lisandväärtuse vähenemine oli suurem töötajate arvu vähenemisest.

2010. aasta 9 kuuga **investeeringud** piimatööstuses tootmisse 9,8 mln eurot, mis on aastatagusest 5,4% rohkem. Seejuures moodustasid investeeringud masinatesse ja seadmetesse koguinvesteeringutest 68,2% ehk 6,7 mln eurot (2009. aasta 9 kuuga 6,3 mln eurot). Hoonete ja rajatiste soetamiseks, ehitamiseks ja rekonstrueerimiseks kulus 3,1 mln eurot ehk 31,6% koguinvesteeringutest (aasta varem 2,4 mln eurot).

Hinnad

Piimatoodete **maailmaturul** on 2010. aastal piimatoodete hinnad liikunud vahepealsete tõusude ja langustega valdavalt tõusutrendil. III kvartalis kiirenes Euroopa Liidus piima kokkuostuhindade tõus. Piimatoodete tööstusest väljamüügihinnad olid Euroopa Liidu ja maailma piimaturul III kvartalis stabiilsemad kui aasta esimesel poolel. Eestis olid stabiilsemad pulbrite hinnad, alanesid aga või ja juustu hinnad.

Lõssipulbri hulgihindades toimus 2009. aasta tõusu järel 2010. aasta I kvartalis kerge korrigeerimine allapoole, millele II kvartalis järgnes uuesti hindade tõus. Kõrgeima taseme saavutasid lõssipulbri hulgihinnad mais- juunis. 2010. aasta III kvartalis liikusid hinnad uuesti langustrendil. III kvartali keskmine hulgihind oli Saksamaal 7,2% madalam II kvartali keskmisest, Euroopa Liidu keskmisena oli vastav kahe kvartali hindade suhe –5,1%, Okeaanias – 12,8%, USA-s –13,1%. Seejuures oli lõssipulber 2010. aasta III kvartali keskmisena Euroopas kallim kui USA-s, kuid odavam kui Okeaanias. 2010. aasta IV kvartalis püsisid lõssipulbri hinnad suhteliselt stabiilsed ja detsembris toimus uuesti kerge hinnatõus (tabel 4, joonis 8).

Tabel 4

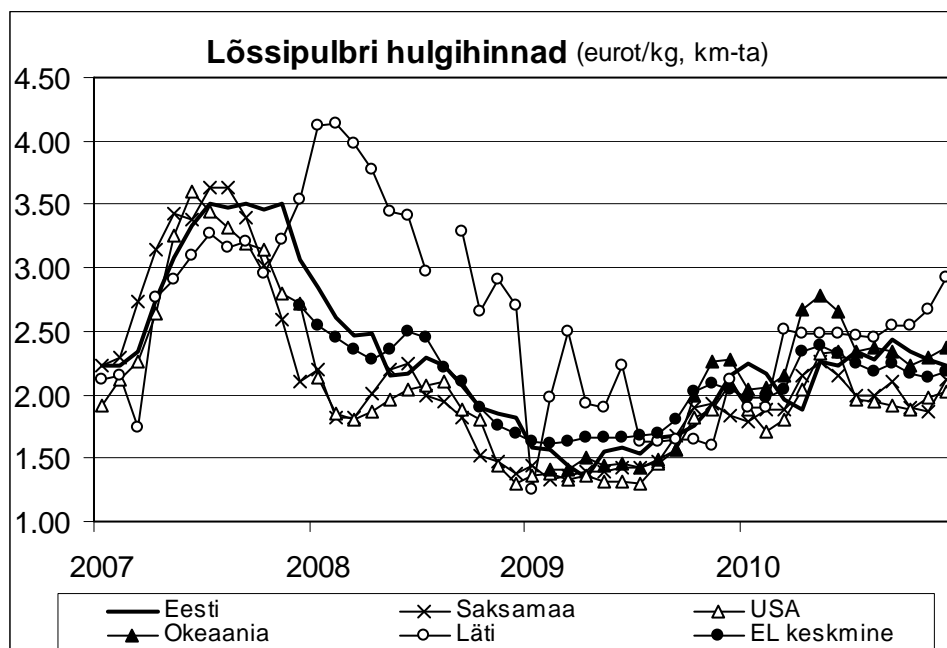
Piimatoodete hulgihinnad maailmas 2008-2010. aastal

(III kvartali ja 9 kuu keskmised, eurot/kg km-ta)

	III kv 2008	III kv 2009	III kv 2010	dets 2010	9 kuud 2008	9 kuud 2009	9 kuud 2010
TÄISPIIMAPULBER							
Saksamaa	2.63	2.04	2.79	2.85	2.81	1.89	2.69
EL keskmine	2.67	2.05	2.76	2.76	2.85	1.93	2.68
Okeania	...	1.65	2.51	2.72	...	1.58	2.63
LÕSSIPULBER							
Saksamaa	1.92	1.53	2.03	2.13	2.01	1.43	2.02
EL keskmine	2.26	1.73	2.23	2.19	2.36	1.67	2.19
USA keskmine	2.02	1.44	1.94	2.02	1.97	1.38	1.99
Okeania	...	1.49	2.35	2.37	...	1.46	2.38
VÕI							
Saksamaa	2.76	2.68	3.77	3.55	2.78	2.36	3.41
EL keskmine	2.72	2.38	3.60	3.50	2.79	2.24	3.25
USA keskmine	2.41	1.88	3.49	2.77	2.11	1.93	2.88
Okeania	...	1.56	3.10	3.44	...	1.46	3.00
JUUST							
Saksamaa Edam	3.39	2.41	3.30	3.40	3.43	2.41	3.07
Poola Gouda/Edam	3.27	2.58	3.06	3.28	3.41	2.44	2.99
EL keskmine	3.22	2.47	3.02	3.37	3.33	2.46	2.85
Okeania Cheddar	...	2.00	2.99	3.18	...	1.93	3.01

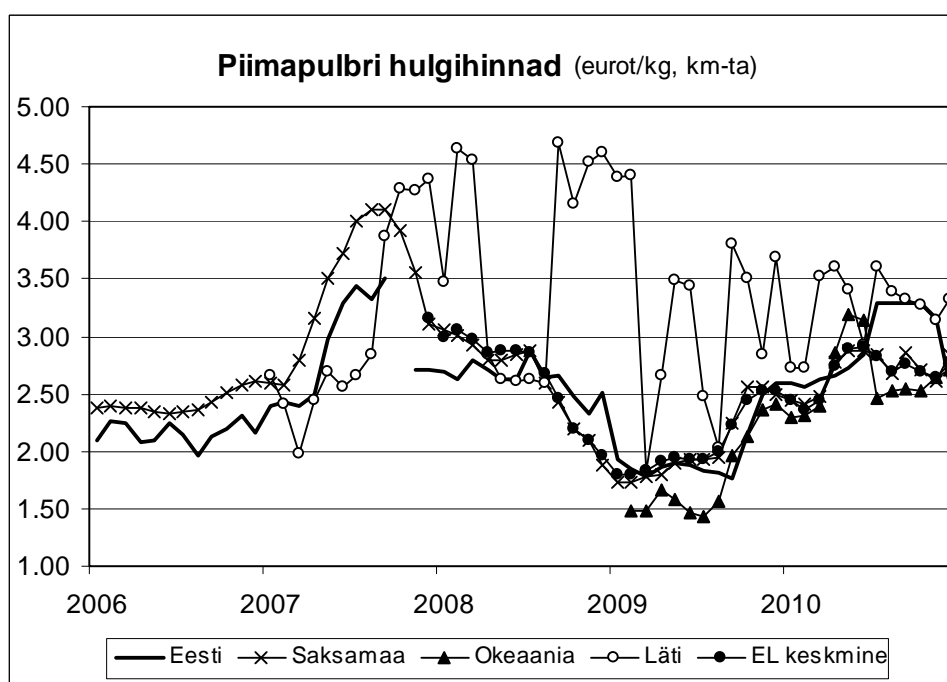
Allikad: Euroopa Komisjon, CLAL

Joonis 8

Allikad: EKI, CLAL, Euroopa Komisjon

Joonis 9

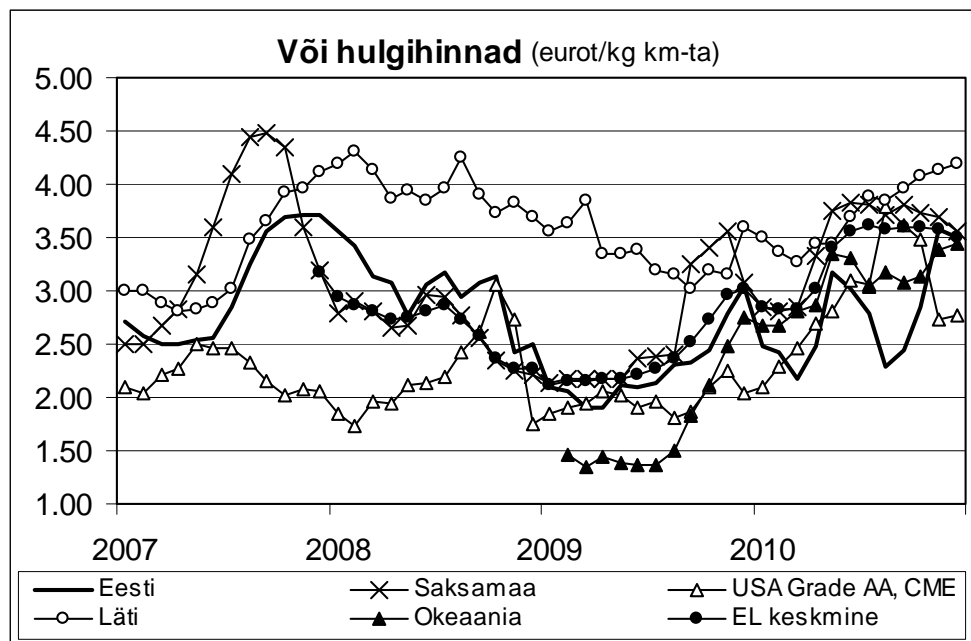
Allikad: EKI, CLAL, Euroopa Komisjon

Täispiimapulbri hulgi hind liikus pärast 2009. aasta lõpu - 2010. aasta alguse hinnakorrektsiooni uuesti tõusutrendil. Kõrgeimad olid hinnatasemed 2010. aasta mais ja juunis – Saksamaal 2.87 €/kg, EL keskmisena 2.91 €/kg, Okeaanias 3.18 €/kg. 2010. aasta II kvartali lõpus ja III kvartali alguses piimapulbri hinnad alanesid veidi ja püsisid III ja IV kvartalis suhteliselt stabiilsed (joonis 9). III kvartali keskmised hulgi hinnad jäid siiski madalamaks II kvartali keskmistest:

Saksamaal –1,54%, EL keskmisena –3,39%, Okeaanias –18,1%. Uuesti hakkasid piimapulbri hinnad tõusma 2010. aasta lõpus – Saksamaal ja EL keskmisena detsembris ning Okeaanias novembrist. Seega olid detsembri hinnad Saksamaal ja Okeaanias kõrgemad III kvartali keskmistest hindadest. 9 kuu keskmiste arvestuses oli piimapulbri hinnatõus võrreldes 2009. aastaga EL keskmisena 38,9% ja Okeaanias 66,5% (tabel 4).

Või hulgihind tõusis Saksamaal ja ka EL keskmisena 2010. aasta II kvartali lõpuni ja püsis III kvartalis stabiilselt kõrgel tasemel, jätkates sama trendi aasta lõpuni. III kvartali keskmine hind oli EL keskmisena 8% kõrgem II kvartali keskmisest hinnast. Okeaanias oli või hulgihind kõrgeimal tasemel maikuus, III kvartali keskmine hind oli II kvartali keskmisest 2,4% madalam ja detsembri hind oli uuesti kõrgem kui III kvartali keskmine. USA-s tõusis aga või hind 2010. aastal aasta algusest kuni augusti kuuni, mil see oli kõrgem nii Okeania hinnast kui EL keskmisest hinnast. III kvartali keskmine hind oli USA-s 21,8% kõrgem II kvartali keskmisest hinnast. Edasi hakkas aga või hulgihind USA-s kiiresti alanema ja kõige suuremaks muutuseks või maailmaturul oligi USA või hinna 28%-line langus aasta lõpuks võrreldes augustikuise kõrgeima tasemega (joonis 10). 9 kuu keskmiste hindade võrdluses oli või hinnatõus 2010. aastal võrreldes 2009. aastaga EL-s 45%, USA-s 49,2% ja Okeaanias 105% (tabel 4).

Joonis 10

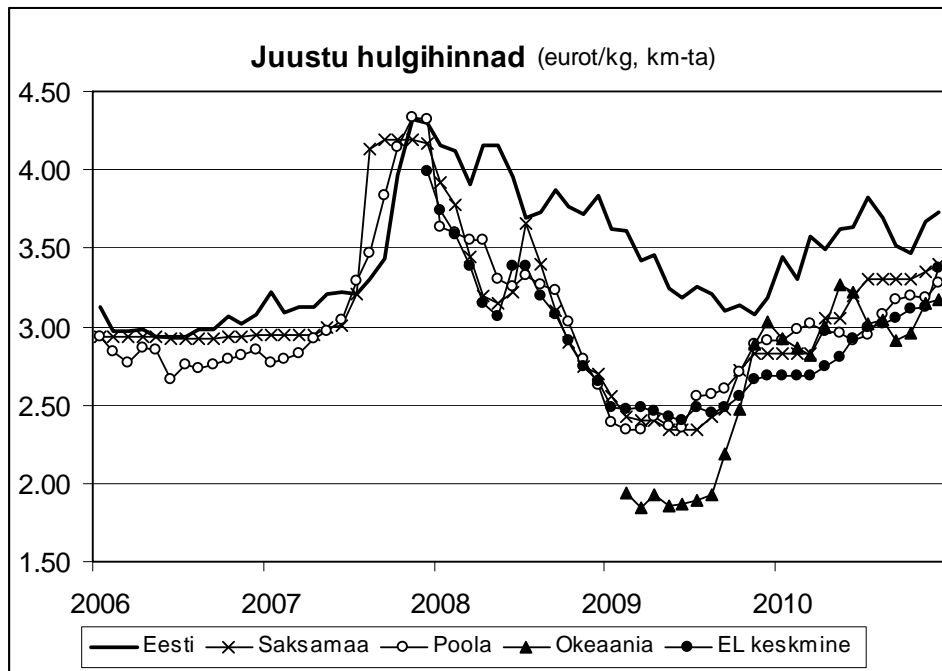

Allikad: EKI, CLAL, Euroopa Komisjon

Juustu hulgihind on Euroopa Liidus alates 2009. aasta teisest poolest pidevalt tõusnud. 2010. aasta III kvartali keskmine hind oli Poolas 3,9% kõrgem II kvartali keskmisest hinnast, Saksamaal 6,4% kõrgem ning EL keskmisena oli hinnatõus III kvartalis võrreldes II kvartaliga 7%. 9 kuu keskmiste arvestuses oli hinnatõus EL-s võrreldes 2009. aastaga 15,9%. Okeania juustu hind, mis 2009. aasta I poolaastal oli Euroopa hindadest veerandi võrra madalam tõusis II poolaastal järsult ja oli 2010. aasta alguses Euroopa hindadega võrreldaval tasemel. EL keskmisest hinnast oli Okeania hind isegi rohkem kui kümnendiku võrra kõrgem. Kuid

erinevalt Euroopa hindade sujuvast tõusust toimusid Okeania juustu hulgihinnas 2010. aasta I ja III kvartalis järsud langused, millele järgnesid järsud hinnatõusud. Seetõttu oli III kvartali keskmine hind 5,5% madalam II kvartali keskmisest, kuid 9 kuu keskmiste arvestuses oli hinnatõus 2010. aastal võrreldes 2009. aastaga 56%. 2010. aasta IV kvartalis on juustu hinnad nii Euroopas kui Okeanias liikunud jätkuvalt tõusutrendil (tabel 4, joonis 11).

Joonis 11

Allikad: EKI, CLAL, Euroopa Komisjon

Eestis on piimatoodete **tööstusest väljamüügi- ja ekspordihinnad** sõltuvad maailmaturuhindadest. Kui lõssipulbri hulgihind on Eestis järginud maailmaturu hindade dünaamikat üsna täpselt, siis piimapulbri, või ja juustu hulgihinnad on liikunud Eestis maailmaturu hindadest veidi erinevalt.

Lõssipulbri tööstusest väljamüügihinna 2009. aastal alanud tõus kestis Eestis 2010. aasta jaanuarini, tegi I kvartalis sarnaselt maailmaturul toimuvaga läbi languse ning tõusis uuesti järsult maikuus. II ja III kvartalis liikus lõssipulbri tööstusest väljamüügihind Eestis tõusutrendil kuni septembrikuuni. Hinnatase oli lähedane EL keskmisele hinnale ja Okeania hinnale, kuid kõrgem USA hinnast (joonis 8). III kvartali keskmine hind oli Eestis 10,5% kõrgem II kvartali keskmisest hinnast. 9 kuu keskmiste arvestuses oli hinnatõus 2010. aastal võrreldes 2009. aastaga 38,4%. 2010. aasta IV kvartalis on lõssipulbri hind Eestis liikunud langustrendil ja oli detsembris 4,3% madalam III kvartali keskmisest hinnast. Lõssipulbri ekspordihind III kvartalis tööstuse väljamüügihinnast ei erinenud (tabel 5).

Täispiimapulbri tööstusest väljamüügihind on Eestis sarnaselt maailmaturul toimuvaga tõusnud alates 2009. aasta IV kvartalist kuni 2010. aasta II kvartali lõpuni. Hinnatase on Eestis olnud lähedane EL hinnatasemele ning ka Okeania hinnale. 2010. aasta III kvartalis toimus aga EL ja

Okeaanias piimapulbri väljamüügihindade langus (joonis 9). Eestis seevastu püsis piimapulbri hind III kvartalis stabiilne ja III kvartali keskmine hind oli II kvartali keskmisest hinnast 20,4% kõrgem. Okeaanias oli samal ajal hinnalangus võrreldes II kvartaliga 18,1% ja EL keskmisena – 3,4%. 9 kuu keskmiste arvestuses oli hinnatõus 2010. aastal võrreldes 2009. aastaga Eestis 47,5%. Ekspordihind oli 2010. aasta III kvartalis 15,5% madala tööstuse väljamüügihinnast. Eestis toimus piimapulbri väljamüügihinna langus IV kvartalis ja detsembri hind oli 21,5% madalam III kvartali keskmisest hinnast (tabel 5).

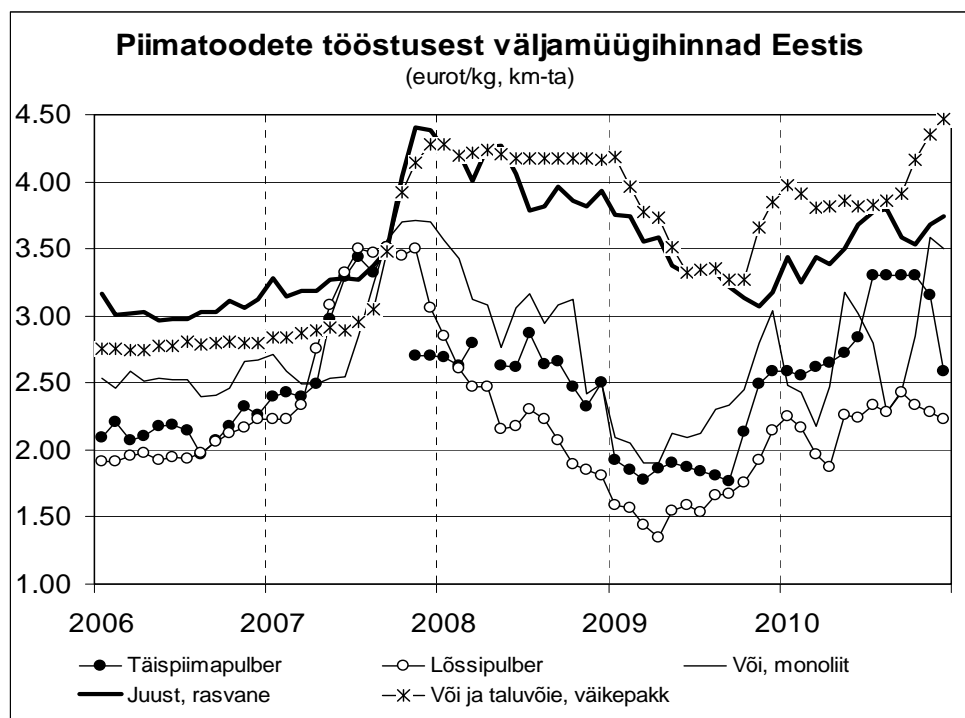
Edam-tüüpi juustu tööstusest väljamüügihind on Eestis liikunud tõusutrendil alates 2009. aasta detsembrist kuni 2010. aasta III kvartali alguseni. III kvartalis juustu väljamüügihind Eestis langes, siiski jäi III kvartali keskmine hind II kvartali keskmisest 2,7% kõrgemaks. Võrreldes EL keskmise hinnaga on juustu hind Eestis liikunud veerandi võrra kõrgemal tasemel. Juustu ekspordihind oli Eestis III kvartalis 2,7% madalam kui tööstusest väljamüügihind (tabel 5). 9 kuu keskmiste arvestuses oli juustu väljamüügihinna tõus Eestis 2010. aastal võrreldes 2009. aastaga 6,3%. 2010. aasta IV kvartalis on juustu hind Eestis pärast III kvartali langust uuesti tõusnud ja detsembris oli hind III kvartali keskmisest 1,9% kõrgem.

Tabel 5

Piimatoodete tööstusest väljamüügi- ja ekspordihindade muutus Eestis 2008-2010.aastail
(tööstusest väljamüügi /ekspordihind; III kvartali ja 9 kuu keskmised, eurot/kg, piimal eurot/l)

	III kv 2008	III kv 2009	III kv 2010	dets 2010	9 kuud 2008	9 kuud 2009	9 kuud 2010
Piimapulber	2.71/ 1.75	1.79/ 2.07	3.30/ 2.79	2.59	2.70/ 2.35	1.83/ 2.19	2.70/ 2.73
Lõssipulber	2.20/ 1.66	1.65/ 1.68	2.33/ 2.33	2.23	2.29/ 2.05	1.59/ 1.56	2.20/ 2.20
Juust Edam	3.76/ 3.78	3.19/ 2.90	3.66/ 3.56	3.73	3.95/ 4.14	3.36/ 2.99	3.57/ 3.35
Või, 82%, 25 kg	3.06/ 2.99	2.23/ 2.18	2.48/ 3.08	3.50	3.08/ 2.95	2.09/ 2.01	2.61/ 2.88
Või, väikepakk ~200g	4.08	3.20	3.87	4.47	4.11	3.43	3.84
Piim 2,5%, kile	0.46	0.27	0.35	0.43	0.48	0.31	0.34
Piim 2,5%, pure	0.55	0.41	0.45	0.52	0.55	0.46	0.44
Piim 3,5%, kile	0.52	0.37	0.43	0.54	0.53	0.43	0.41
Piim 3,5%, pure	0.58	0.52	0.56	0.59	0.58	0.54	0.55
Kodujuust, 4% lisandita	2.26	2.15	2.20	2.28	2.27	2.19	2.19

Allikad: EKI, PM Kaubanduspoliitika büroo

Allikas: EKI

25-kilosel pakendis monoliitvõi tööstusest väljamüügihind liikus Eestis 2009. aastal tõusutrendil olles lähedal EL keskmisele hinnatasemele ning kõrgem USA ja Okeania hindadest. Hinnatõus kestis 2009. aasta lõpuni. 2010. aasta I kvartalis tegi või hulgihind läbi 28%-lise languse, tõusis seejärel uuesti maikuuni ja läbis uue languse kuni augustini. Edasi on monoliitvõi hulgihind 2010. aasta lõpuni tõusnud. Nimetatud kahe järsu languse tõttu jäi või hind Eestis 2010. aastal valdavalt madalamaks nii EL keskmisest hinnast kui ka Okeania ja ajuti ka USA hinnast (joonis 10). III kvartali keskmine hind oli Eestis 13,2% madalam II kvartali keskmisest hinnast. Kuid detsembris oli või hind juba 41% kõrgem III kvartali keskmisest. Või ekspordihind oli 2010. aasta III kvartalis 24,2% kõrgem tööstuse hulgihinnast. 9 kuu keskmiste arvestuses oli hinnatõus 2010. aastal võrreldes 2009. aastaga 24,9% (tabel 5).

Põhiliselt siseturul müüdava väikepakendis või tööstusest väljamüügihind püsis stabiilselt kõrgel tasemel 2010. aasta algusest kuni III kvartali lõpuni. III kvartali keskmine hind oli II kvartali keskmisest vaid 1% kõrgem (joonis 12). 9 kuu keskmiste arvestuses oli väikepakendis või hinnatõus 2010. aastal võrreldes 2009. aastaga 12% (tabel 5). 2010. aasta IV kvartalis on väikepakendis või tööstusest väljamüügihind järsult tõusnud ja detsembri hind oli III kvartali keskmisest hinnast juba 15,5% kõrgem.

Teistest siseturule müüdavatest piimatoodetest on joogipiimade keskmised tööstusest väljamüügihinnad liikunud 2010. aastal valdavalt tõusutrendil. Kui II kvartali keskmine hind oli olenevalt tootest (2,5%-line või 3,5%-line piim) ja pakendist (kile- või purepakend) 4,1...13,3% kõrgem I kvartali keskmisest hinnast, siis III kvartalis hinnatõus jätkus. III kvartali keskmine väljamüügihind oli II kvartali keskmisest kõrgem 2,5%-lisel kilepakendis piimal 2,9%, 2,5%-lisel

purepakendis piimal +2,3%, 3,5%-lisel kilepakendis piimal +4,9% ja 3,5%-lisel purepakendis piimal +1,8%. 2010. aasta IV kvartalis hinnatõus jätkus ja detsembris olid nimetatud tooted juba 5,4...25,6% III kvartali keskmisest kõrgema hinnaga. 9 kuu keskmiste arvestuses on 2010. aastal võrreldes 2009. aastaga veidi kallinenud siiski vaid 2,5%.-line kilepakendis piim ja 3,5%-line purepakendis piim (tabel 5).

4%-lise rasvasusega *kodujuustu* tööstusest väljamüügihind on teiste toodete hindadega võrreldes olnud stabiilsem. Ka III kvartalis oli keskmine hind samal tasemel II kvartali keskmisega ning hinnamuutust ei olnud 2010. aastal ka 9 kuu keskmiste arvestuses. Siiski on mõningane hinnatõus toimunud IV kvartalis, detsembri hind oli 3,6% kõrgem III kvartali keskmisest hinnast (tabel 5).

Tabel 6

Piimatoodete jaehindade muutus Eestis 2008-2010. aastail
(III kvartali ja 9 kuu keskmised, eurot/kg km-ga, piimal eurot/l km-ga)

	III kv 2008	III kv 2009	III kv 2010	dets 2010	9 kuud 2008	9 kuud 2009	9 kuud 2010
Juust Edam	7.90	6.29	6.81	7.24	8.17	6.83	6.45
Või >80%, väikepakk	6.33	5.41	6.36	7.01	6.42	5.81	6.21
Hapukoor	1.78	1.39	1.60	1.92	1.80	1.53	1.50
Kohvikoor	1.67	1.28	1.57	1.94	1.75	1.43	1.49
Kodujuust	3.66	3.71	3.74	3.74	3.63	3.68	3.74
Piim 2,5%, kile	0.59	0.38	0.54	0.65	0.64	0.45	0.49
Piim 2,5%, pure	0.79	0.63	0.68	0.81	0.80	0.70	0.65
Piim 3,5%, pure*	0.82	0.75	0.85	0.90	0.82	0.79	0.82
Keefir, kile	0.66	0.54	0.65	0.73	0.69	0.58	0.60
Keefir, pure	0.85	0.76	0.86	0.92	0.85	0.80	0.80
Jogurt, pure (1 l)*	1.23	1.32	1.39	1.39	1.27	1.24	1.38
Topsijogurt (~150g)*	0.35	0.35	0.36	0.37	0.34	0.35	0.35
Maitsestatamata jogurt(0,5l)*	0.74	0.76	0.76	0.78	0.74	0.75	0.76

* kodumaiste toodete Tallinna supermarketite keskmine hind
Allikas: EKI

Piimatoodete **jaehindade** tõus algas 2009. aasta III ja IV kvartalis pärast piima kokkuostuhinna pöördumist tõusule (2009. aasta augustis). 2010. aasta I kvartalis tegid enamuse piimatoodete jaehinnad läbi kerge hinnakorrektsiooni allapoole, kuid jätkasid siis uuesti tõusutrendil. I kvartali keskmised hinnad olid 0,7...9,0% kõrgemad kui 2009. aasta IV kvartali keskmised. 2010. aasta II kvartalis piimatoodete jaehindade tõus jätkus – II kvartali keskmised hinnad olid olenevalt tootest kuni 10,8% kõrgemad I kvartali keskmistest hindadest. Hinnatõus on jätkunud ka III kvartalis, mil keskmised hinnad olid kuni 8,3% kõrgemad II kvartali keskmistest. Enim kallinesid II kvartaliga võrreldes kilepakendis keefir (+8,3%) ja kilepakendis 2,5%-line piim (+8%); purepakendis keefir kallines 6,2%, hapukoor 6%, juust 5,6%, kohvikoor 4,7%, purepakendis 2,5%-line piim 4,6%, väikepakendis >80% või +2,9%, topsijogurt +2,2%, 3,5%-line piim +2,2%. Kolmandate kvartalite võrdluses olid kõik vaatlusalused piimatooted 2010. aastal kallimad kui 2009. aastal. 9 kuu

arvestuses jäid aga eelmisest aastast veidi madalamaks juustu, hapukoore ja 2,5%-lise purepakendis piima hinnad (tabel 6).

Euroopa pealinnade **supermarketite** hinnavõrdluse alusel oli 2010. aasta septembris Tallinn teiste pealinnadega võrreldes kallimate linnade hulgas 3,5%-lise piima, topsijogurti, juustu ja hallitusjuustu hinna poolest. Võrreldes teiste vaatlusaluste linnadega oli Tallinnas kõige odavam kohvikoor. Või, virsikujogurti ja maitsestatamata jogurti hinnad olid Tallinnas teiste pealinnadega võrreldes keskmisel tasemel (tabel 7). Erinevused piimatoodete jaehindades Tallinnas ja lähiriikide pealinnades on 2010. aastal võrreldes 2008. ja 2009. aastaga oluliselt vähenenud (joonised 13-15).

Tabel 7

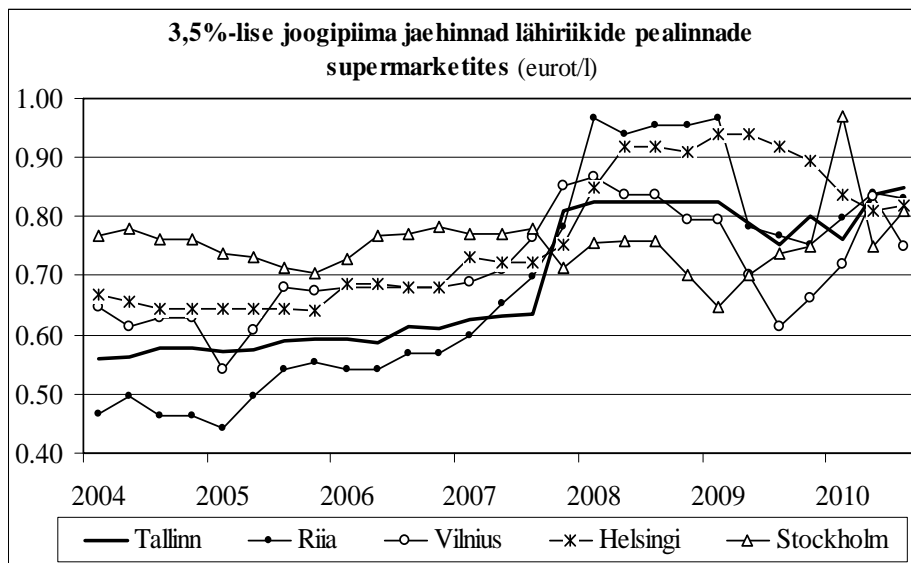
Piimatoodete jaehinnad Euroopa pealinnade supermarketites sept. 2010.a (eurodes)

Toode	Piim, 3,5%	Või, 80-82,5%	Juust, Edam, Gouda	Kohvikoor, 10%	Virsikujogurt	Maitsestatamata jogurt	Zott, Danone topsijogurt	Valgehallitusjuust Brie President
Kogus	1 liiter	200g	1 kg	0,2 liitrit	1 kg	0,5 kg	125g	1 kg
Tallinn	0.85	1.30	6.44	0.32	1.39	0.76	0.47	15.13
Riia	0.83	1.31	5.93	0.70	1.24	0.58	x	11.25
Vilnius	0.75	1.15	5.92	0.88	1.28	0.80	x	10.13
Varssavi	0.59	1.09	4.60	0.51	x	0.52	0.25	8.50
Praha	0.71	0.98	6.62	0.73	2.39*	0.66	0.51	9.84
Bratislava	0.82	1.48	5.81	0.91*	2.01	0.81	0.38	13.72
Budapest	0.75*	1.44	5.74	x	1.88	0.94	x	x
Helsingi	0.82	0.73*	7.21	0.66*	1.94	1.09	0.32	14.65
Berliin	0.83	1.27	8.15	0.41*	1.92	0.49	0.38	x
Stockholm	0.81	1.82	6.24	0.82	1.55	1.35	0.36	12.48

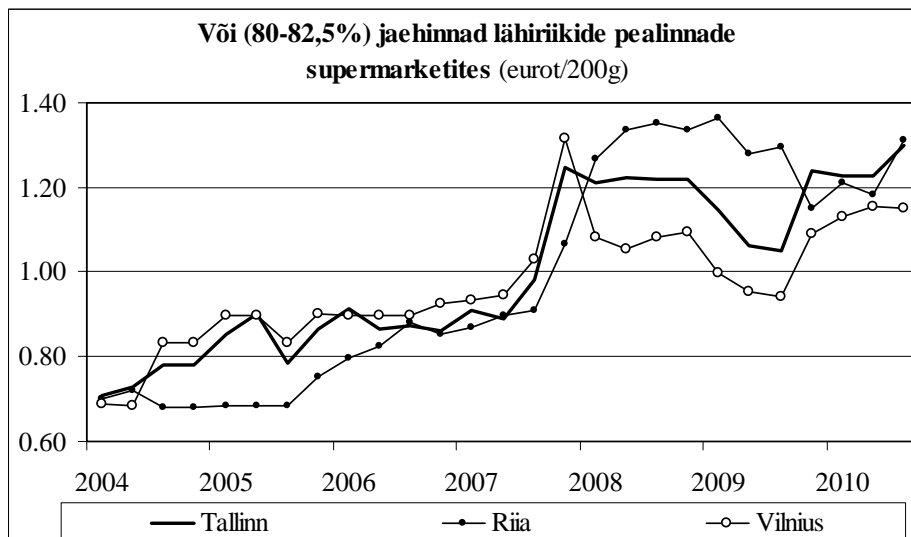
***Riia:** Mertingeri jogurt; **Varssavi:** kohvikoor 12%, Danone jogurt; **Praha:** virsikujogurt 150g, ümberarvutus maitsestatamata jogurt 150g; **Budapest:** piim 2,8%; **Helsingi:** kohvikoor 19%, või 500g ü.a.; **Berliin:** maitsestatamata jogurt ü.a. 150g ja virsikujogurt 500g; **Stockholm:** kohvikoor 12%.

Ümberarvutused erinevatelt pakendi suurustelt (kasutatud on lähima suurusega pakendi hindasid)

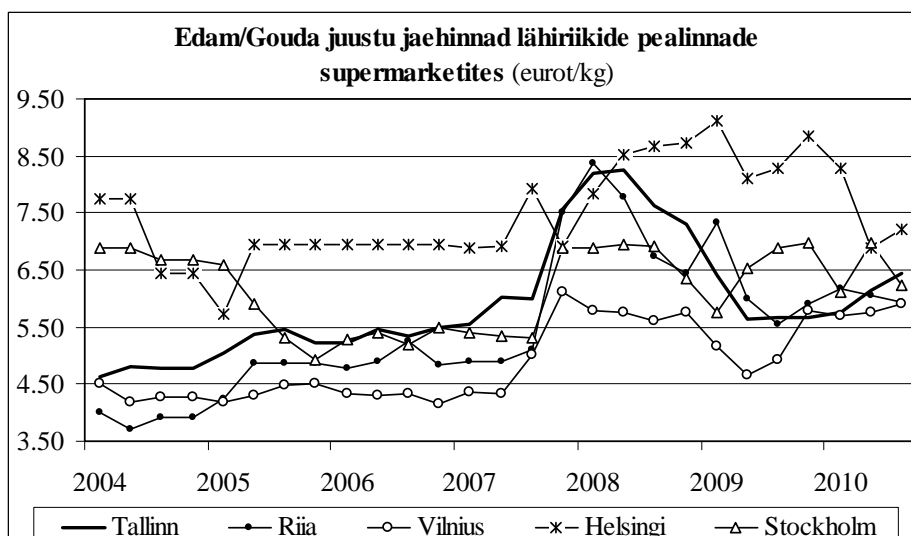
Allikas: EKI

Joonis 13

Joonis 14

Joonis 15

Allikas: EKI

Tabel 8

Piima keskmised kokkuostuhinnad Euroopa Liidu riikides, USA-s ja Uus-Meremaal
(eurot/kg km-ta)

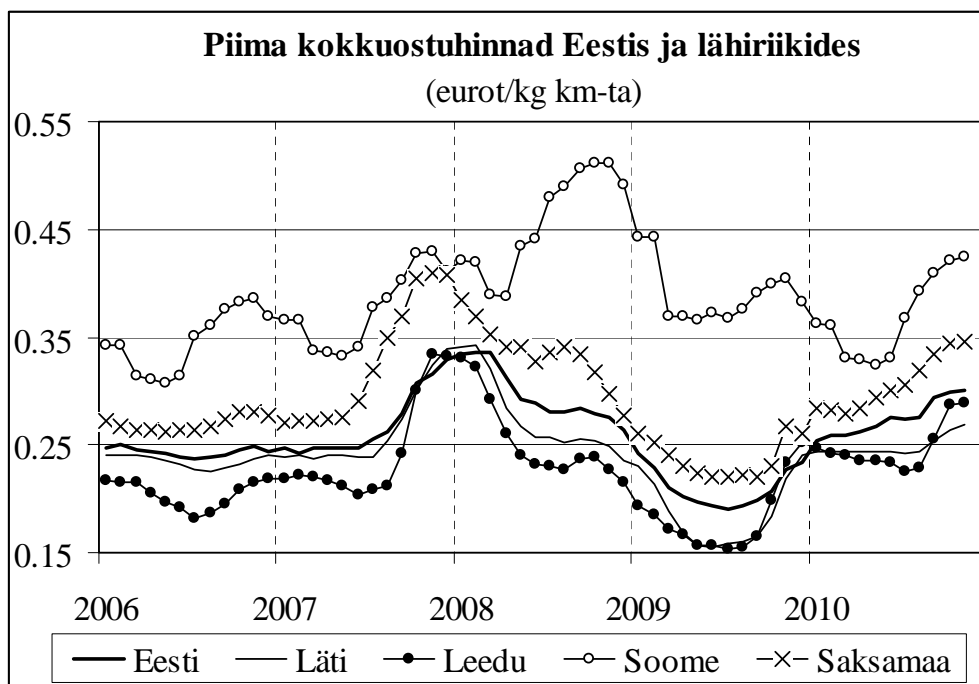
	2008 9 kuud	2009 9 kuud	2010 9 kuud	2008 III kv	2009 III kv	2010 III kv	2010 nov
Belgia	0.33	0.22	0.29	0.30	0.22	0.31	0.34
Bulgaaria	0.31	0.25	0.26	0.31	0.24	0.27	0.32
Tšehhi	0.35	0.22	0.28	0.32	0.23	0.29	0.31
Taani	0.37	0.27	0.31	0.38	0.26	0.32	0.36
Saksamaa	0.35	0.23	0.30	0.34	0.22	0.32	0.35
Eesti	0.30	0.21	0.27	0.28	0.19	0.28	0.30
Kreeka	0.44	0.38	0.37	0.43	0.37	0.37	0.39
Hispaania	0.39	0.29	0.29	0.37	0.28	0.29	0.31
Prantsusmaa	0.37	0.30	0.30	0.37	0.30	0.33	0.32
Iirimaa	0.36	0.24	0.30	0.34	0.23	0.32	0.34
Itaalia	0.39	0.31	0.34	0.40	0.29	0.36	0.37
Küpros	0.49	0.51	0.51	0.50	0.51	0.51	0.52
Läti	0.29	0.18	0.24	0.26	0.16	0.25	0.27
Leedu	0.26	0.17	0.24	0.23	0.16	0.24	0.29
Luksemburg	0.38	0.26	0.29	0.37	0.24	0.30	0.32
Ungari	0.34	0.21	0.25	0.32	0.21	0.25	0.29
Malta	-	-	-	-	-	0.43	0.47
Holland	0.36	0.25	0.30	0.36	0.26	0.34	0.36
Austria	0.40	0.29	0.31	0.37	0.26	0.32	0.35
Poola	0.32	0.21	0.27	0.30	0.22	0.27	0.30
Portugal	0.37	0.29	0.28	0.35	0.27	0.28	0.30
Rumeenia	-	0.20	0.23	-	0.19	0.22	0.25
Sloveenia	0.33	0.26	0.26	0.33	0.24	0.27	0.29
Slovakkia	0.34	0.20	0.26	0.32	0.20	0.27	0.30
Soome	0.44	0.39	0.36	0.49	0.38	0.39	0.42
Rootsi	0.37	0.25	0.32	0.37	0.26	0.35	0.38
Suurbritannia	0.32	0.26	0.27	0.32	0.26	0.29	0.30
EL-15	0.38	0.28	0.31	0.37	0.27	0.33	0.35
EL-10	0.33	0.24	0.29	0.32	0.23	0.29	0.32
EL-25	0.36	0.26	0.30	0.35	0.26	0.31	0.34
USA	0.29	0.19	0.27	0.29	0.19	0.29	0.25
Uus-Meremaa	0.27	0.17	0.27	0.24	0.18	0.29	0.31

Allikad: Euroopa Komisjon, SA

Toorpiima **kokkuostuhindade** tõus oli EL-25 riikide keskmisena 2010. aasta teises kvartalis võrreldes I kvartaliga +0,4%. 2010. aasta III kvartalis hinnatõus kiirenes ja EL-25 riikide keskmine kokkuostuhind oli 0.31 eurot/kg ehk 6,9% kõrgem kui II kvartalis. Võrreldes 2009. aasta III kvartaliga on keskmise kokkuostuhinna tõus 19,2%. Eestis oli 2010. aasta III kvartali keskmine piima kokkuostuhind 0.28 eurot/kg, see on EL riikide pingereas tagantpoolt 9. koht ja EL-25 riikide keskmisest hinnast 9,7% madalam. Võrreldes 2010. aasta II kvartali keskmise hinnaga oli kokkuostuhinna tõus Eestis III kvartalis 3,7%.

USA-s ja Uus-Meremaal oli piima keskmine kokkuostuhind 2010. aasta III kvartalis 0.29 eurot/kg ehk 6,5% madalam kui EL-25 riikide keskmine hind. Võrreldes 2010. aasta II kvartaliga oli hinnatõus Uus-Meremaal 3,6% ja USA-s 11,5%.

2010. aasta IV kvartalis on piima kokkuostuhinna tõus jätkunud. Novembris oli EL-25 riikide keskmine kokkuostuhind 9,7% kõrgem III kvartali keskmisest hinnast. Uus-Meremaal oli samal ajal hinnatõus 6,9%, kuid USA-s keskmine kokkuostuhind alanes 13,8%.

Joonis 16

Allikas: Euroopa Komisjon

Kolmandate kvartalite keskmiste arvestuses tõusis piima kokkuostuhind EL-i suuremates piimatööstusettevõtetes (suurtööstuste keskmisena) 2010. aastal võrreldes 2009. aastaga 26,9% (0,26 eurot/kg 0,33 eurole/kg). 2010. aasta IV kvartalis on hinnatõus enamuses suuremates piimatööstustes (peale Prantsusmaa ettevõtete) jätkunud.

Piima* keskmised kokkuostuhinnad Euroopa Liidu mõningates suurtööstustes,
(eurot/kg)

	III kv 2008	III kv 2009	III kv 2010	Nov 2010	9 kuud 2008	9 kuud 2009	9 kuud 2010
Begomilk, Belgia	0.30	0.24	0.33	0.34	0.34	0.23	0.31
Humana Milch Union, Saksamaa	0.35	0.23	0.31	0.32	0.36	0.24	0.29
Nordmilch, Saksamaa	0.32	0.22	0.32	0.34	0.33	0.23	0.29
Arla Foods Taani	0.37	0.25	0.31	0.33	0.36	0.25	0.29
Hämeenlinnan O., Soome	0.46	0.38	0.38	0.40	0.40	0.38	0.34
Bongrain CLE, Prantsusmaa	0.36	0.30	0.34	0.33	0.36	0.30	0.31
Danone, Prantsusmaa	0.38	0.31	0.36	0.33	0.37	0.30	0.32
Lactalis, Prantsusmaa	0.36	0.30	0.35	0.33	0.36	0.30	0.32
Sodiaal, Prantsusmaa	0.38	0.32	0.35	0.32	0.36	0.30	0.32
First Milk, Suurbritannia	0.32	0.25	0.27	0.28	0.31	0.24	0.25
Glanbia, Iirimaa	0.31	0.21	0.30	0.35	0.36	0.23	0.28
Kerry Agribusiness, Iirimaa	0.32	0.22	0.30	0.30	0.35	0.23	0.28
Royal Friesland Campina, Holland	0.34	0.25	0.34	0.37	0.34	0.24	0.29
Suurtööstuste keskmine EL-s	0.35	0.26	0.33	0.33	0.35	0.26	0.30

* baasiline piim 4,2% rasva, 3,35% valku, SCC 24,999, TBC 24,999

Allikas: LTO

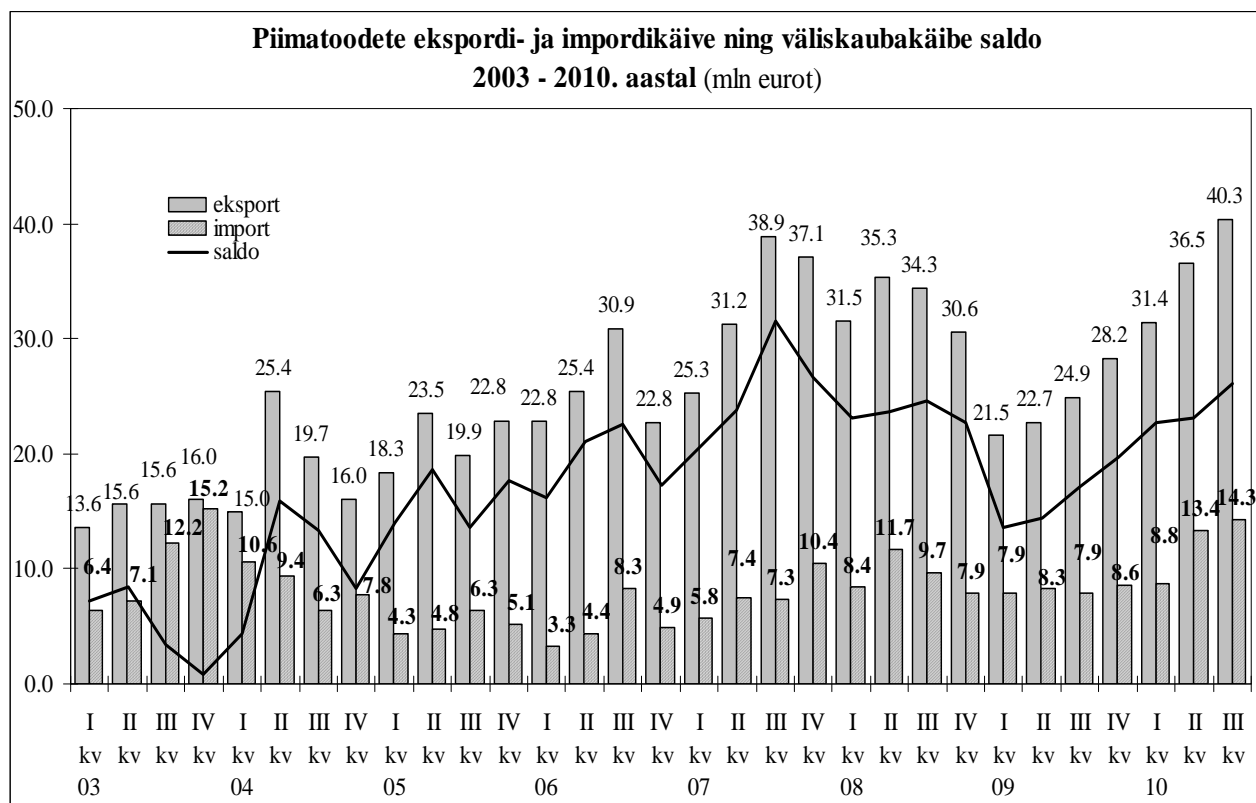
Väliskaubandus

Piimatoodete hinnad on nii EL-i turul kui maailmaturul tõusmas. Kasvamas on ka EL-i piimatoodete eksport. Eestis oli piimatoodete ekspordikäive 2010. aasta III kvartalis 40,3 mln eurot, mis on 3,8 mln euro võrra ehk 10,4% rohkem kui II kvartalis. Samal ajal suurenes piimatoodete impordikäive 13,4 mln eurolt II kvartalis 14,3 mln eurole III kvartalis ehk kasv oli 6,7%. Seega väliskaubavahetuse positiivne saldo kasvas III kvartalis võrreldes II kvartaliga 12,6%.

Üldises põllumajandussaaduste väliskaubanduses moodustas piimatoodete eksport 2009. aasta 9 kuul 19,1% põllumajandussaaduste kogueksportidist ja import 4,9% koguimpordist.

2010. aasta 9 kuu ekspordikäive (108,2 mln eurot) on 2009. aasta 9 kuu ekspordikäibega (69,1 mln eurot) võrreldes 56,5% suurem. 2010. aasta 9 kuu impordikäibe (36,3 mln eurot) suurenemine võrreldes eelmise aasta sama perioodiga (24,1 mln eurot) on 50,8%. 9 kuu väliskaubavahetuse positiivne saldo suurenes aastatagusega võrreldes 59,8%. Sealjuures vähenes kaubavahetuse positiivne saldo EL liikmesriikidega 3,9%, kuid positiivne saldo kolmandate riikidega suurenes 3,1 korda.

Allikas: PM Kaubanduspoliitika büroo

2010. aasta 9 kuu ekspordikäibest (108,2 mln eurot) moodustas 61,3% ekspord EL-i liikmesriikidesse (66,4 mln eurot) ja 38,7% piimatoodete ekspordist läks väljapoole Euroopa Liitu (41,8 mln eurot). Aasta varasema perioodiga võrreldes suurenes ekspordikäive EL-i liikmesriikidesse 20,2%, kuid ekspordikäive kolmandatesse riikidesse suurenes 3 korda. Ekspordikäive suurenes enamuse piimatoodete ekspordikoguste suurenemise tõttu. Enim suurenesid rõõsa piima ja koore, lõssipulbri ja hapupiimatoodete ekspordikogused. Vähenesid vaid piimapulbri ja vadakutoodete ekspordikogused. Samas tõusid ka peaaegu kõigi piimatoodete ekspordihinnad. Enim tõusid ekspordihinnad 9 kuu arvestuses võrreldes eelmise aasta sama perioodiga rõõsal koorel (+56,2%), võil (+43,2%) ja lõssipulbril (+41%).

Piimatoodete ekspordi struktuuris (joonis 18) olid 2010. aasta 9 kuu arvestuses tähtsamad ekspordiartiklid endiselt juust ja kohupiim, kuid nende osakaal piimatoodete ekspordikäibes vähenes võrreldes 2009. aasta vastava perioodiga 49%-lt 36%-le. Käibe osatähtsuse järgnesid rõõsk piim ja koor, mille osatähtsus ekspordikäibes kasvas 4%-lt 25%-le. Põhjuseks ekspordi suurenemine Lähti ja Leetu, kust piimatootjad said Eestiga võrreldes soodsama hinnapakumise. Lõssi- ja piimapulbri osatähtsus käibes vähenes 21%-lt 14%-le, peamiselt piimapulbri ekspordikoguse 67,8%-lise vähenemise tõttu.

Tabel 10

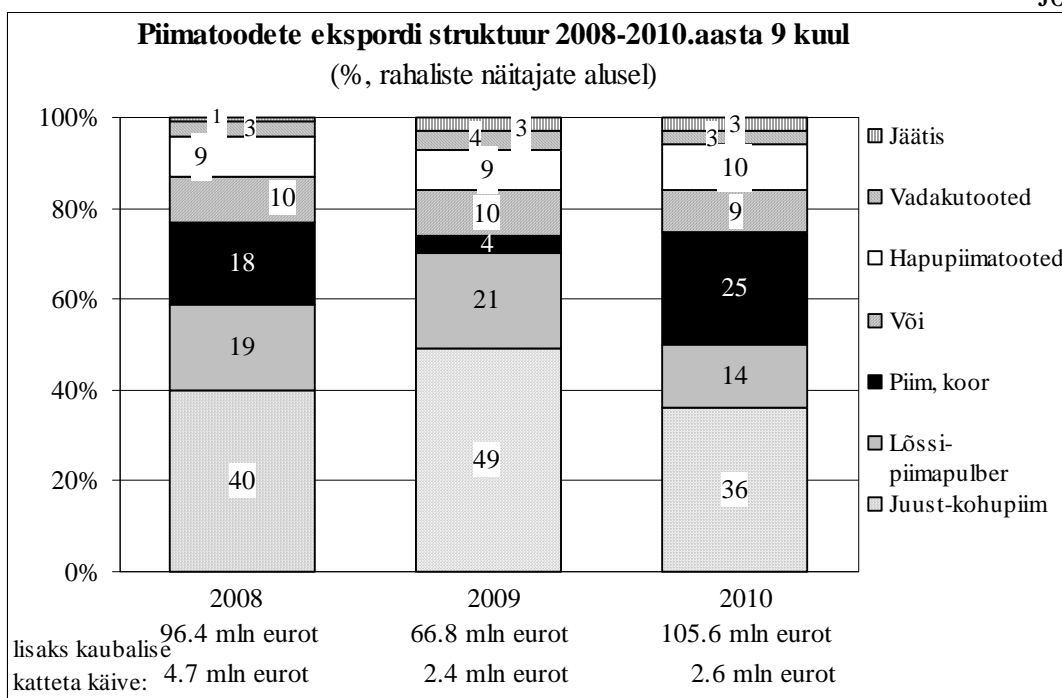
Piimatoodete põhieksport 2009-2010. aasta 9 kuul

	jaan-sept 2009			jaan-sept 2010			Ekspordikoguse muutus 2010/09 +, - %
	Kogus tonni	Summa, tuh eurot	Hind eurot/kg	Kogus tonni	Summa, tuh eurot	Hind eurot/kg	
Piim, koor, lõss	8590	2845,9	0.33	64162	27213,3	0.42	7,5 korda
sh piim 1-6%	3947	1074,5	0.27	57921	16598,4	0.29	14,7 korda
koor 21-45%	988	1149,3	1.16	5752	10423,9	1.81	5,8 korda
Kondenseeritud piim, pulber	7318	13747,7	1.88	6803	14516,6	2.13	-7,0
sh lõssipulber	2946	4604,1	1.56	4561	10033,0	2.20	54,8
piimapulber	3909	8549,3	2.19	1258	3430,5	2.73	-67,8
Hapendatud piimatooted	6518	5907,7	0.91	11135	10487,1	0.94	70,8
sh jogurt	3819	3669,0	0.96	6925	6147,3	0.89	81,3
Vadakutooted	5657	2696,6	0.48	5548	2880,9	0.52	-1,9
sh vadakupulber	5568	2569,8	0.46	3908	2380,5	0.61	-29,8
Või ja piimarasvad	3433	6886,7	2.01	3426	9860,0	2.88	-0,2
sh või	3412	6847,0	2.01	3423	9851,5	2.88	0,3
Juust, kohupiim	11522	32381,3	2.81	12515	37757,1	3.02	8,6
sh naturaalne juust	8116	24268,4	2.99	8547	28590,2	3.35	5,3
värskejuust-kohupiim	3239	7498,4	2.32	3689	8206,5	2.22	13,9
Jäätis	1090	2291,5	2.10	1193	2842,1	2.38	9,4
Piimatooted kokku	x	66757,4	x		105557,1		x
Käive rahas, ilma kaubalise katteta	x	2382,2	x		2632,5		x
KOKKU	x	69139,6	x		108189,6		56,5*

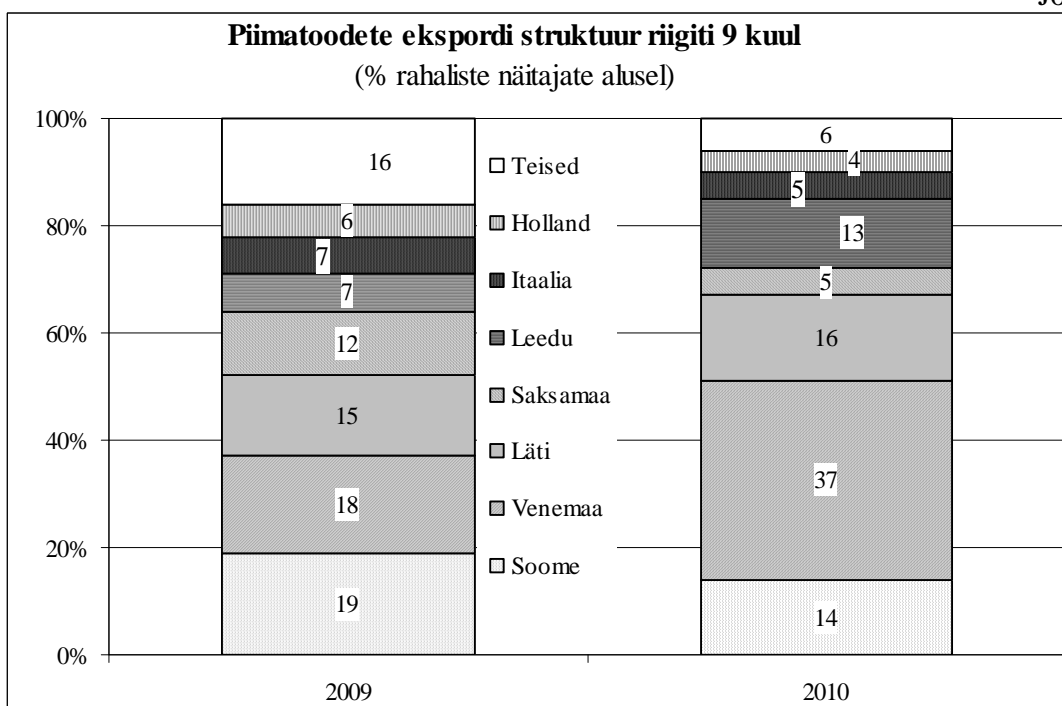
*Ekspordikäibe muutus (%)

Allikas: PM Kaubanduspoliitika büroo, EKI arvutused

2009. aasta 9 kuu arvestuses oli Eesti jaoks olulisimaks piimatoodete ekspordi sihtriigiks Soome (joonis 19). 2010. aastal on Soome osatähtsus ekspordikäibes vähenenud 19%-lt 14%-le. Soome müüdi 2010. aasta 9 kuuga 65% eksporditavast jogurtist, 29% võist, 19% juustust, vähem teistest toodetest. Oluliselt on aga Eesti jaoks oluliste ekspordi sihtriikide seas suurenenud Venemaa osatähtsus (18%-lt 37%-le). Ekspord Venemaale suurenes eelmise aastaga võrreldes 3,2 korda (12,7 mln eurolt 40,2 mln eurole) ja moodustas ekspordist kolmandatesse riikidesse 96,1%. Venemaale müüdi 76% lõssipulbri ekspordikogusest, 65% jogurtist, 53% juustust, 52% vadakutoodetest, 34% või ekspordikogusest, 10% rõõsa piima ja koore ekspordikogusest, 8% jogurtist.

Allikas: PM Kaubanduspoliitika büroo

Allikas: PM Kaubanduspoliitika büroo

Põhiliste piimatoodete põhieksporti struktuur riikide lõikes 2010.a 9 kuul
(% vastava tootegrupi ekspordikogusest)

Piim, lõss, koor (EKN 0401)	Lõssipulber (040210)	Jogurt (040310)	Või (040510)	Juust (040690)
2003 – 1938 t	2003 – 6010 t	2003 – 897 t	2003 – 4515 t	2003 – 4892 t
2004 – 4397 t	2004 – 9562 t	2004 – 1770 t	2004 – 6819 t	2004 – 2862 t
2005 – 6498 t	2005 – 6365 t	2005 – 3326 t	2005 – 2627 t	2005 – 5899 t
2006 – 47624 t	2006 – 4708 t	2006 – 3330 t	2006 – 1962 t	2006 – 6303 t
2007 – 35327 t	2007 – 7451 t	2007 – 4008 t	2007 – 4600 t	2007 – 5447 t
2008 – 50292 t	2008 – 4601 t	2008 – 4401 t	2008 – 3090 t	2008 – 7259 t
2009 – 8590 t	2009 – 2946 t	2009 – 3819 t	2009 – 3412 t	2009 – 8116 t
2010 – 64162 t	2010 – 4561 t	2010 – 6925 t	2010 – 3423 t	2010 – 8547 t
Leedu 46	Venemaa 76	Soome 65	Venemaa 34	Venemaa 53
Läti 41	Saksamaa 8	Läti 14	Soome 29	Soome 19
Venemaa 10	Holland 5	Leedu 12	Saksamaa 13	Itaalia 18
Soome 3	Läti 3	Venemaa 8	Holland 8	Läti 4
	Leedu 3	Rootsi 1	Läti 6	Saksamaa 2
	Teised 5		Taani 4	Teised 4
			Norra 4	
			Teised 2	

Allikas: PM Kaubanduspoliitika büroo

Ekspordi sihtriikide seas vähenes võrreldes 2009. aastaga 7%-punkti võrra Saksamaa osatähtsus, suurenes aga veel Leedu osatähtsus 7%-lt 13%-le ekspordikäibest. Leetu müüdi peamiselt rööska piima ja koort, jogurtit, lõssipulbrit.

Piimatoodete **impordikäive** oli 2010. aasta 9 kuul 36,3 mln eurot, mis on 50,8% (+12,2 mln eurot) suurem kui eelmise aasta samal perioodil (tabel 12). Käive suurenes enamuse piimatoodete impordikoguste suurenemise ning osa toodete impordihindade tõusu tõttu. Võrreldes aastatagusega suurenesid enim röösa piima ja koore (+3,8 korda), (+2,3 korda) ja hapendatud piimatoodete (+77%) impordikogused. 19,9% suurenes lõssipulbri ja 14,8% jäätise impordikogus. Vähenesid piimapulbri, vadakutoodete ja naturaaluustu impordikogused. Impordihinnad tõusid röösal koorel, pulbritel, vadakutoodetel, võil ning juustul ja kohupiimal. Alanesid aga röösa piima, hapendatud piimatoodete ja jäätise impordihinnad.

Impordikäibest moodustasid 2010. aasta 9 kuul 26% röösk piim ja koor (2009. a. 7%), 25% juust ja kohupiim (2009.a. 37%), 17% hapupiimatooted (2009.a. 16%), 17% lõssi- ja piimapulber (2009.a.

17%), 7% jäätis (2009.a 9%). Vadakutoodete impordi osatähtsus impordikäibes vähenes eelmise aasta 12%-lt 4%-le (joonis 20).

Tabel 12

Piimatoodete põhiimport 9 kuul 2009 ja 2010

	jaan-sept 2009			jaan-sept 2010			Impordi- koguse muutus 2010/09 +,- %
	Kogus tonni	Summa, tuh eurot	Hind eurot/kg	Kogus tonni	Summa, tuh eurot	Hind eurot/kg	
Piim, koor, lõss	1594	1417,9	0.89	6008	8890,4	1.48	3,8 korda
sh piim 1-6%	664	382,7	0.58	941	373,1	0.40	41,7
koor 21-45%	928	1034,3	1.11	5065	8516,2	1.68	5,5 korda
Kondenseeritud piim, pulber	3005	3631,8	1.21	3450	5643,9	1.64	14,8
sh lõssipulber	810	1162,7	1.44	971	2132,2	2.20	19,9
piimapulber	1114	1617,7	1.45	445	1130,5	2.54	-2,5 korda
Hapendatud piimatooted	2291	3513,8	1.53	4056	5978,9	1.47	77,0
sh jogurt	1200	1949,2	1.62	2052	2820,2	1.37	71,0
Vadakutooted	2192	2500,9	1.14	1179	1501,5	1.27	-46,2
sh vadakupulber	1895	2290,3	1.21	1032	1378,6	1.34	-45,5
Või ja piimarasvad	166	516,0	3.11	462	1367,8	2.96	2,8 korda
sh või	166	514,5	3.10	379	1251,8	3.30	2,3 korda
Juust, kohupiim	2419	8042,4	3.32	2432	8634,5	3.55	0,5
sh naturaalne juust	1687	5440,0	3.22	1527	5584,6	3.66	-9,5
Jäätis	960	2028,0	2.11	1102	2267,0	2.06	14,8
Piimatooted kokku	x	21650,8	x	x	34284,0	x	x
Käive rahas, kaubalise katteta	x	2450,2	x	x	2056,0	x	x
KOKKU	x	24101,0	x	x	36340,0	x	50,8*

*Impordikäibe muutus

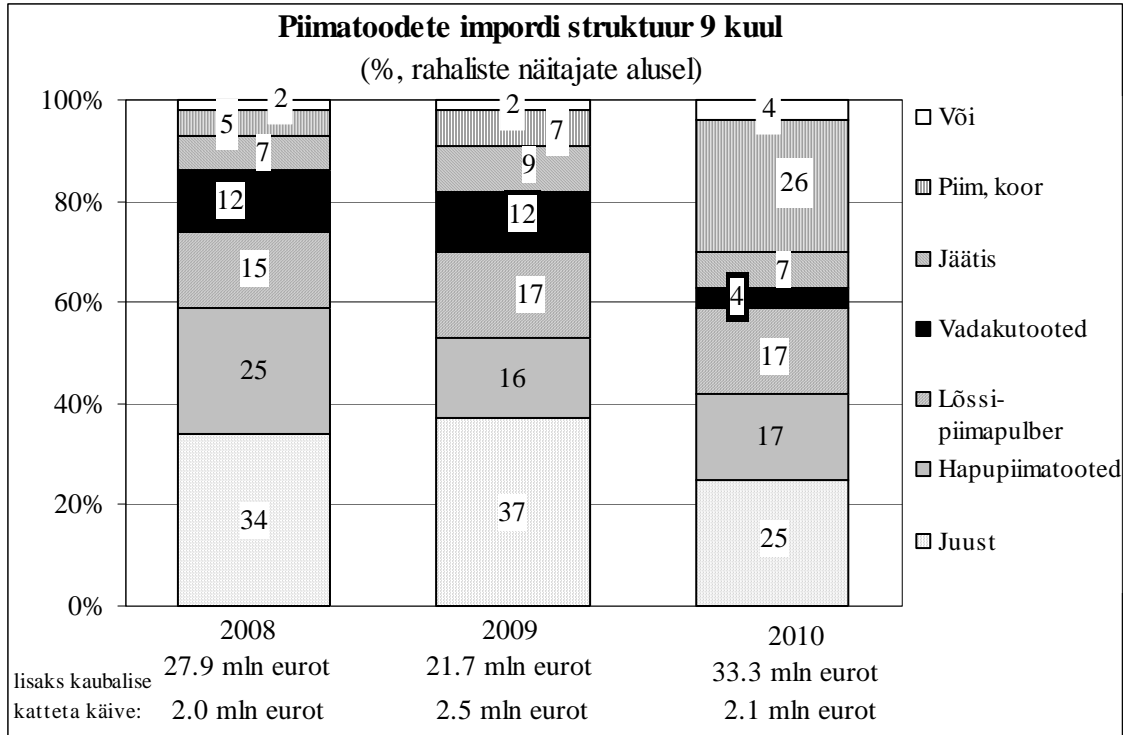
Allikas: PM Kaubanduspoliitika büroo

Impordikäibest 98,7% tuli EL-i teistest liikmesriikidest ja 1,3% oli sissevedu väljastpoolt EL-i ehk kolmandatest riikidest. Import EL-i liikmesriikidest suurenes eelmise aasta sama perioodiga võrreldes 53% (+12,4 mln eurot). Impordikäive kolmandatest riikidest vähenes 26,9% ja oli 0,49 mln eurot (2009.a 9 kuu käive oli 0,66 mln eurot).

Eestile suuremateks piimatoodete impordipartneriteks olid 2010. aasta 9 kuu arvestuses Läti (6,9 mln eurot ehk 19% impordikäibest) ja Saksamaa (6,86 mln eurot ehk 18,9% impordikäibest). Seejuures on Läti osatähtsus võrreldes aastataguse perioodiga suurenenud 3%-punkti võrra ja Saksamaa osatähtsus +7%-punkti võrra. 5%-punkti võrra, 17%-ni on eelmise aastaga võrreldes

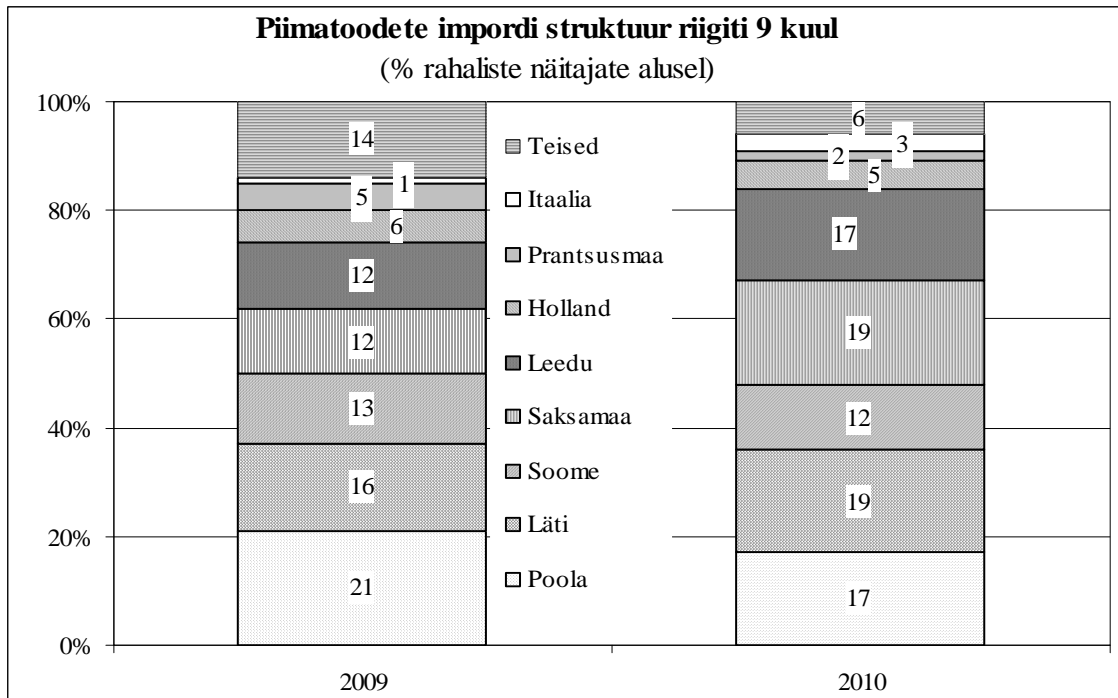
suurenenud Leedu osatähtsus impordikäibes, samas kui Poola ja Soome osatähtsused on vähenenud vastavalt 17%-ni ja 12%-ni impordikäibest (joonis 21).

Joonis 20

Allikas: PM Kaubanduspoliitika büroo

Joonis 21

Allikas: PM Kaubanduspoliitika büroo

Tabel 13

Põhiliste piimatoodete põhiimpordi struktuur riikide lõikes 9 kuul 2010

(% vastava tootegrupi impordikogusest)

Piim, koor (0401)	Lõssipulber (040210)	Või (040510)	Juust (040690)	Jäätis (2105)
2003 – 2015 t	2003 – 3651 t	2003 – 5026 t	2003 – 1442 t	2003 – 913 t
2004 – 4379 t	2004 – 1105 t	2004 – 2945 t	2004 – 2081 t	2004 – 1245 t
2005 – 1130 t	2005 – 91 t	2005 – 55 t	2005 – 1792 t	2005 – 1216 t
2006 – 277 t	2006 – 281 t	2006 – 105 t	2006 – 891 t	2006 – 1182 t
2007 – 869 t	2007 – 274 t	2007 – 72 t	2007 – 973 t	2007 – 1366 t
2008 – 1782 t	2008 – 1026 t	2008 – 176 t	2008 – 1414 t	2008 – 800 t
2009 – 1594 t	2009 – 810 t	2009 – 166 t	2009 – 1687 t	2009 – 960 t
2010 – 6008 t	2010 – 971 t	2010 – 379 t	2010 – 1527 t	2010 – 1102 t
Saksamaa 35	Läti 58	Läti 66	Saksamaa 22	Leedu 63
Leedu 26	Soome 19	Soome 18	Soome 21	Soome 19
Poola 12	Holland 14	Saksamaa 6	Läti 16	Venemaa 8
Holland 11	Saksamaa 4	Leedu 5	Itaalia 10	Läti 5
Läti 11	Leedu 2	Poola 4	Holland 9	Tšehhi 5
Soome 4	Poola 2	Teised 1	Poola 6	
Teised 1	Teised 1		Iirimaa 5	
			Leedu 4	
			Teised 7	

Allikas: PM Kaubanduspoliitika büroo

Lätist imporditi Eestisse 322,3 tonni võid ja muid piimarasvu, 932,7 tonni pulbreid, 1168,7 tonni hapendatud piimatooteid, 433,4 tonni juustu ja kohupiima, 638,5 tonni rööska piima ja koort ning 52,8 tonni jäätist. Saksamaalt osteti 2110,3 tonni rööska piima rasvasusega üle 6%, 73 tonni pulbreid, 206,1 tonni hapendatud piimatooteid, 42,3 tonni vadakutooteid, 22 tonni võid, 600,3 tonni juustu ja kohupiima. Leedust imporditi 1584,8 tonni rööska piima ja koort, 1559,9 tonni pulbreid, 154,6 tonni hapendatud piimatooteid, 172,5 tonni vadakutooteid, 31,2 tonni võid ja muid piimarasvu, 123 tonni juustu ja kohupiima ning 692,8 tonni jäätist. Poolast osteti 688,6 tonni rööska piima ja koort, 76,5 tonni pulbreid, 2048,1 tonni hapendatud tooteid, 15,2 tonni võid, 295,8 tonni juustu ja kohupiima.

Kolmandatest riikidest olid Eestile impordipartneriteks Venemaa (kust osteti 18,1 tonni rööska piima, 19,2 tonni juustu ning 84,4 tonni jäätist), Norra (32,1 tonni juustu) ja USA (9 tonni juustu).

Maailmaturg

Maailma piimaturgu võib 2010. aasta maailmamajanduse tagasihoidliku taastumise taustal hinnata tugevaks. Nii piimarasva kui ka täispiimapulbri hinnad olid ajaloolises võrdluses kõrgel tasemel, mis on kasvatanud peamiste piimatootjate tulu. Sellest tulenevalt peaks piimatoodang 2011. aastal näitama märkimisväärset kasvu. Näiteks Uus-Meremaal prognoositakse käesoleva aasta piimatoodangu kasvuks 10%.

Rahvusvaheline Valuutafond (IMF) prognoosib 2011. aasta maailmamajanduse SKP kasvuks 4,2%, kusjuures arenenud riikides 2,2% ning arenevates ja arenguriikides 6,4%. Keskmise sissetulek elaniku kohta kasvab Aasia ja Okeania riikides keskmiselt 3,9%, veel eelmisel aastal oli kasv 2,9%. See annab julgust arvata, et piimatoodete nõudlus võib maailmas 2011. aastal kujuneda küllaltki tugevaks. Hiinas prognoositakse 2011. aasta täispiimapulbri impordivajaduse suurenemist 25% ehk 400 tuh tonnini, mis neelab suure tõenäosusega iga täiendava maailmaturule siseneva pakkumise ühiku. Viimane hoiab jätkuvalt survet hindadele.

Piimatoodete pakkumisepoolel ilmneb, et USA ja Euroopa Liidu või ja lõssipulbri puhvervarud on praegusel hetkel üsnagi piiratud mistahes tootmispuudujääkide leevendamisel. Veelgi enam, mitmete piimatoodete pakkumine tundub olevat juba ohtlikult madalal tasemel. Nii on võivarud EL-is ajalooliselt madalal tasemel ja USA-s 20% allpool viimase kümnendi keskmist taset. Lõssipulbri varud suunatakse EL-is enamasti siseriiklikesse abiprogrammidesse või jagatakse välja kõrgete hindadega, USA-s lõssipulbri ülejäägivarud puuduvad.

USA piimatoodete ekspordi väljavaated on 2011. aastal üldiselt positiivsed, kuigi ilmneb mõningaid takistusi. Mehhiko valitsus on kehtestanud USA juustuimpordile survestavad tariifid (probleemide tõttu nende riikide vahelises kaubavahetuses). Veel 2010. aasta oktoobrini liikus ligi 30% USA juustuekspordist Mehhikosse, kuid eeltoodud probleemi tõttu prognoositakse tänava USA juustuekspordile langust. Venemaa ja Alžeeria valitsused on kehtestanud impordikeelu USA piimatoodetele lahendamata sertifitseerimisprobleemide tõttu. Hiinas on vastu võetud uus hügieenisertifikaat, mis seadis ohtu USA piimatoodete impordi, kuid siiani on käimasolevate läbirääkimiste tingimustes eksport Hiina jätkunud.

Maailma **piimatoodangule** prognoositakse 2011. aastal kasvu kuni 2%, mida stimuleerib piimatootjate tulude suurenemine 2010. aastal. Argentiinas kasvas 2010. aastal piimatoodang 2% ja tänavuste prognooside kohaselt 4%. Piimakarja suurus jääb eelmise aasta tasemele, sest konkurents põllukultuuride kasvatajatega põllumajandusmaa pärast on tugev. Seevastu hinnad ja tulud on kõrged, mis võimaldab kõrgema energiasaldusega sööda kasutamist, tõstes lehmade tootlikkust. Enamus lisanduvast piimatoodangust suunatakse täispiimapulbri tootmisesse ekspordi eesmärgil.

Tabel 14

Piimatoodang maailmas (tuh tonni)

	2009	2010 esialgne	2011 prognoos	Muutus 2010/2009	Muutus 2011/2010
Argentiina	10350	10600	11070	2%	4%
Austraalia*	9326	9400	9700	1%	3%
EL-27	133700	134200	134700	0%	0%
Uus-Meremaa*	17397	16897	18642	-3%	10%
USA	85874	87450	88690	2%	1%

* Austraalias majandusaasta juuli-juuni, Uus-Meremaal juuni-mai
Allikas: USDA

Austraalias kasvas piimatoodang 2010. aastal 1% aastatagusega võrreldes. 2011. aastal prognoositakse piimatoodangule kasvu 3%. Kasvuprognooside tõstmist toetab pikaajalisele põuale järgnenud tugevate vihmasadude periood 2010. aastal. Tänavu saavad piimatootjad taas alustada piimakarjade suurendamisega. Kuigi lehmade arv kasvab prognoositult 1% jääb nende koguarv siiski ligi 30% madalamale tasemele kui 2001/2002 aastal. Paranenud tingimused karjamaadel, loomasööt ja suurenenud niisutusvõimalused peaksid tõstma lehmade tootlikkuse uuele tasemele.

EL-i piimatoodang näitas 2010. aastal alla 1% suurust kasvu, mille jätkumist prognoositakse ka 2011. aastaks. Kasv eelmisel ja käesoleval aastal tuleneb põllumajandustootjate jaoks paremast hinnast ning tugevast ekspordinõudlusest. Piimakarja suurus väheneb tänavu alla 1%, kuid piimatoodang kasvab tänu suurenenud tootlikkusele. Lisandunud piimatoodang suunatakse eelkõige juustutootmisesse ekspordi eesmärgil, kodunõudlus on samuti tugev.

Uus-Meremaa põuased ilmastikutingimused aasta esimeses pooles põhjustasid 2010. aastal piimatoodangu 3% -lise languse. 2011. aastal oodatakse taastumist suurusjärgus 10%, mis viiks piimatoodangu uuele rekordit tähistavale tasemele (18,6 mln tonni). Positiivseid väljavaateid tänavu aastaks toetab talude ümberkorraldamine piimatoomisüksusteks (*dairy units*), paranenud geneetika ja piimakarja 2%-line kasv.

USA piimatoodang kasvas 2010. aastal esialgsel hinnangul 2%. Väljavaade 2011. aastaks on samuti piimatoodangu kasv, kuid aeglasemas tempos (1%). Kuigi 2011. aasta piimahinnad jäävad hinnanguliselt eelmise aastaga võrreldavale tasemele, takistab kõrgem loomasööda (eriti maisi) hind lehmade arvu kiiret kasvu (kasv 0,2%).

Juustutoodang kasvas maailmas 2010. aastal ligikaudu 2,6%. Toodang kasvas Venemaal üle 7%, Lõuna-Ameerikas ja Austraalias 4%, USA-s 3%, EL-is ja Aasias 2%, kuid vähenes Ukrainas 4% ja Uus-Meremaal 2%. USA juustueksport kasvas 2010.aastal 51%, mis tähistab tõenäoliselt

uut rekordit. Vaatamata sellele ja lisandunud sisenõudlusele suurenevad 4% lõppvarud, mis peaksid turule jõudma 2011. aasta alguses. EL-is näitas juustueksport samuti tugevat 14%-list kasvu, kusjuures 2010. aasta esimese kuue kuuga suurenes juustueksport Venemaale lausa 38%. 2011. aastal kasvab juustutoodang prognooside kohaselt maailmas üle 1%. Kasv peaks Austraalias, Uus-Meremaal ja Lõuna-Ameerikas tulema 3% ning EL-is ja USA-s 1%. Juustutoodang peaks 2011. aastal vähenema Aasias 8% ja Ukrainas 7%, Venemaal jääb juustutootmise maht eelmise aasta tasemele. Juustueksport kasvab maailmas prognooside kohaselt 2011. aastal 2%. Oluliselt suureneb eksport Austraaliast (9%), Lõuna-Ameerikast (8%) ja Uus-Meremaalt (4%). Üle 72% juustutoodangust Okeaanias läheb ekspordiks. EL-i juustueksport peaks tänavu kasvama 2%. Ka siseturgu hinnatakse tarbimise taastumise tingimustes tänavu tugevaks. Suurimaks EL-i juustueksporti sihtturuks on jätkuvalt kasvava impordinõudlusega Venemaa, kuhu 2010. aastal liikus ligi kolmandik EL-i juustueksportidist. USA juustutoodang tänavu küll kasvab, kuid juustueksportile prognoositakse 10%-list langust võrreldes eelmise aastaga. Ühelt poolt tuleneb langus kasvanud rahvusvahelisest konkurentsist Okeaniast ja Euroopast, kuid teiselt poolt kindlasti Mehhiko kehtestatud survestavatest tariifidest USA juustuimpordile. USA juustu kogutoodangust eksporditakse 2011. aastal ligikaudu 3,1% (2010.a 3,5%).

Võitoodang suurenes maailmas esialgsetel hinnangutel 2010. aastal ligi 2% võrreldes aastatagusega. Võitoodang näitas kasvu Aasias 6%, Lõuna-Ameerikas 2% ja Ukrainas 1%, kuid vähenes Austraalias 7%, Uus-Meremaal 6%, USA-s 3%, EL-is ja Venemaal üle 2%.

2011. aastal peaks võitoodang maailmas kasvama 3%. Uus-Meremaal suureneb võitoodang prognooside kohaselt 10%, Venemaal ligi 5%, Aasias 4%, USA-s üle 3% ning Brasiilias ja Austraalias alla 3%. Uus-Meremaa võitoodangu kasv peegeldab hästi tänavuse piimatoodangu samasuurt kasvu. Võitoodangu langust oodatakse vaid Ukrainas 5% ja EL-is alla 1%. Maailma võieksportile prognoositakse 2011. aastal 3%-list langust. Languse põhjust võib otsida EL-i võieksporti vähenemisest. Kui veel 2010. aastal kasvas EL-i piimarasva eksport 18% tänu tugevale nõudlusele Venemaalt ja vähemal määral ka Iraanist, siis 2011. aastal prognoositakse EL-i võieksportile 17%-list langust madalamate varude ja kasvanud rahvusvahelise konkurentsi tõttu. 2010. aasta oktoobris oli keskmine kaalutud võihind EL-is 3,59 eurot/kg, mis oli oluliselt kõrgem sekkumishinnast 2,22 eurot/kg. Kui võihind jääb tänavu samale tasemele, siis EL suure tõenäosusega võiturule ei sekku. 2010. aasta võieksport USA-st oli samuti väga tugev, kasvades üle kolme korra. Tänavu piirab tarnimist suurenenud konkurents Okeaniast. Lisaks pärsib USA võieksporti tugev maailmanõudlus võiõlile, mida USA-s märkimisväärses kogustes ei toodeta. Seetõttu peaks 2011. aastal USA võieksport langema 11%. Samal ajal, peaks suurenema eksport Austraaliast 9% ja Uus-Meremaalt 2%. Eksport Uus-Meremaalt peaks 2011. aastal moodustama ligi 60% valitud riikide kogueksportidist.

Lõssipulbri toodang vähenes 2010. aastal maailmas 2% aastatagusega võrreldes. Lõssipulbri toodangu kasvuks võis esialgselt hinnata Lõuna-Ameerikas 6%, USA-s 5%, Aasias 1%, sh Hiinas 2% ja Indias 4%. Toodang vähenes aga EL-is 9%, Uus-Meremaal 8% ja Austraalias üle 1%. Lõssipulbri eksport võtmeriikidest kasvas 2010. aastal esialgsete hinnangute kohaselt 11%. Kuigi lõssipulbri eksport Okeaniast näitas langust ligi 17%, siis ekspordi 52%-line kasv EL-ist ja 44%-line kasv USA-st enam kui kompenseeris eelneva.

2011. aastaks prognoositakse lõssipulbri toodangu languse pöördumist 3% suurusele kasvule. Kasv peaks tulema Uus-Meremaal 13%, Venemaal 7%, Aasias 6%, Austraalias 3%, USA-s 2% ja Lõuna-Ameerikas alla 1%. Toodangu mahu vähenemist oodatakse EL-is 1% ja Ukrainas 2%. Austraalia lõssipulbri ekspordile ennustatakse olulist taastumist, mille kohaselt kasv peaks tulema 28%, samal ajal kasvab eksport ka Uus-Meremaalt 13%. EL-i lõssipulbri ekspordile oodatakse tänavu 6% suurust langust, mis tuleneb lõssipulbri tootmise langusest, sest kasvav osa piimatoodangust suunatakse kõrgema kasumimarginaaliga juustutootmisesse. Sekkumisvarud, mille suurus 2010. aasta alguses oli veel 259 tuhat tonni, langevad 2011. aasta lõpus 80 tuhande tonni tasemele. Tänavuseks aastaks sisseostu ei planeerita. 2010. aastal suunas EL ligi 65 tuhat tonni lõssipulbrit kodustesse abiprogrammidesse, samal ajal kui vabale turule suunati väga limiteeritud koguseid. Euroopa Komisjon on hetkel võtnud ettevaatliku positsiooni, et vältida negatiivset mõju siseturu hindadele. 2010. aasta oktoobri alguses oli keskmine lõssipulbri hind EL-is 2,26 eurot/kg, mis oli oluliselt kõrgem sekkumishinnast. USA lõssipulbri eksport kasvab 2011. aastal prognooside kohaselt 1%. Ekspordi kiiremat kasvu pärsib suurenenud konkurents Okeaniast. Ekspordi andmed 2010. aasta oktoobrini viitavad, et ligi 30% USA lõssipulbrist läheb Mehhikosse, 40% saadetistest tiheda konkurentsiga Filipiinide, Indoneesia, Vietnami ja Malaisia turgudele. Kuigi 2011. aastal lõssipulbri impordinõudlus Aasia riikides suureneb 4-5%, saab konkurents Okeaniast olema oluliselt teravam võrreldes varasemate aastatega. Suuremad lõssipulbri importijad on Aasia riigid, mis moodustavad 56% koguimpordist (sh Indoneesia 28%, Hiina ja Filipiinid 12%), teistest riikidest on suuremad importijad Venemaa (22%) ja Mehhiko (19%).

Täispiimapulbri toodang maailmas 2010. aastal suurenes 3%. Toodang kasvas Uus-Meremaal 11%, Lõuna-Ameerikas 6%, USA-s 4% ja Aasias 3%. Tootmiskaht alanes aastatagusega võrreldes Ukrainas ja Austraalias üle 12%, EL-is 4%, Venemaal jäi toodang eelmise aasta tasemele.

2011. aastaks oodatakse maailmas täispiimapulbri tootmiskahtu 4-5%-list kasvu, millest ootuste kohaselt võivad enam Uus-Meremaa ja Argentiina, kus tootmiskaht peaks suurenema vastavalt 18% ja 6%. Teistes riikides peaks Venemaal toodang kasvama 10%, Tšiilis ja Austraalias 8%, USA-s 7%, Aasias 5% ja Brasiilias 2%. Vaid EL-is, mis on maailmas suuruselt teine täispiimapulbri eksportija, langeb toodang tänavu 1%, sest üha rohkem piima suunatakse

juustutootmisesse. Pulbri kogupakkumine maailmas peaks 2011. aastal ületama 2008. aasta taseme.

Täispiimapulbri müügis domineerib maailmaturul Uus-Meremaa, mis peaks 2011. aastal moodustama ligi 52% selle toote kogueksportimahust maailmas. 2011. aastal täispiimapulbri eksport maailmas kasvab prognooside kohaselt 3-4%. Eksport kasvab Argentiinast ligi 18% ja Uus-Meremaalt 3%. Samas ei ole kasv nii suur, et kompenseerida EL-i täispiimapulbri ekspordi 2% suurust langust ja Hiina impordinõudluse tõusu 25%. Selle tulemusel võivad täispiimapulbri hinnad olla soodsad, mis julgustab ekspordi suurendamist Argentiinast. Kõrge täispiimapulbri hind võib toetada ka juustu ja või hindu. Lõssipulbri hinnavõit on hetkel ebamäärasem, kuigi mõnede Aasia võtmeriikide impordinõudlus on tugev, mis on positiivseks signaaliks USA lõssipulbri eksportijatele.

Impordi poolel on Hiina 2010. aastal tõusnud peamiseks täispiimapulbri importijaks, mille jätkumist prognoositakse 2011. aastal. 2010. aastal imporditi täispiimapulbrit 320 tuhat tonni ehk 1,8 korda enam kui aasta tagasi. Tänavu prognoositakse impordi suurenemist veel 25% võrra kuni 400 tuhat tonnini. Arvatakse, et tegemist ei ole ühekordse nähtusega, vaid pikemaajalise trendiga, mis võib oluliselt hakata mõjutama maailma piimaturgu. Hiina kasvavat nõudlust juhib rahvastiku kasv, netosissetulekute paranemine, piiratud kodumaised varud ja toiduohutuse alased mured kohaliku piimatoodangu pärast.

Kokkuvõttes oodatakse USDA prognooside kohaselt 2011. aastal maailmaturul piima tarbimise kasvuks 3,1%, millest suurem osa tuleb tarbimise kasvust Hiinas ja Indias. Juustu tarbimine peaks keskmiselt kasvama 1,4%, või tarbimine 1,8%, lõssipulbri tarbimine 4,9% ja täispiimapulbri tarbimine 7,5%.

Euroopa Liit

Piimakvootide kehtivus lõpeb EL-is 2015. aasta aprillis. Selleks, et valmistada piimatoojaid ette sujuvaks üleminekuks, suurendatakse piimakvoote ajavahemikul 2009/2010 kuni 2013/2014 igal aastal ühe protsendi võrra. Erandiks on vaid Itaalia, kus kvooti suurendati 2009/2010 kvoodiaastal 5%. Piimatootjad, kes ületavad 2009/2010 ja 2010/2011 aastal kvooti enam kui 6% maksustatakse tavapärasest tariifist 50% kõrgema määraga. Piimakvootidest loobumine peaks parandama piimatootjate reageerimist turutingimustele, vähendama hinnasignaalide moonutatust ning tõstma efektiivsust läbi ümberkorralduste.

Euroopa Liidu **piimakvoot** jäi 2009/2010 kvoodiaastal täitmata ligi 7% ulatuses. Piimatootmine on allpool kvooti enamuses EL-i riikidest, vaid kolm riiki – Taani, Holland ja Küpros – ületasid kvooti. Järk-järguline kvoodi suurendamine ei ole seni viinud kvoodiületusteni ning piima ületootmiseni EL-is. 2011. aastaks prognoositakse kogu EL-i piimakvoodi alatäituvust 10 mln tonni.

Soomes on piimatoodang viimasel neljal aastal olnud keskmiselt 2,2 mln tonni aastas. 2010. aasta suurenes piimatoodang alla 1% ehk 7 tuhat tonni võrreldes aastatagusega. Mahepiimatoodang näitab aasta-aastalt kasvu, suurenedes 2010. aastal üle 2%, ületades sellega 30 tuhande tonni piiri. Piimatootjate arv vähenes viimase aastaga keskmiselt 5%. 2010. aasta detsembris oli Soomes piimatootjaid 10586 tuhat, mida on 658 võrra vähem kui eelmisel aastal samal ajal. Mahepiimatootjate arv vähenes aasta jooksul keskmiselt 6% ehk 8 võrra. 2010. aastal oli Soomes 289 339 piimalehma ehk alla 1% vähem kui aasta tagasi. Keskmise piimatoodang lehma kohta kasvas 7783 liitrini (2009. a 7738 l). Piima kokkuostuhind oli 2010. aastal 5% madalam kui aasta tagasi. Keskmise piima kokkuostuhind oli 2010. aastal 0,37 eur/l. Hinnatase jäi alla nii eelmise kui ka üle-eelmise aasta tasemele. 2008. aastal said piimatootjad piima eest rekordiliselt 0,43 eur/l eest. Lisaks maksti aasta lõpus boonuseid ning toetusi, mille keskmine suurus 2010. aastal oli 0,07 eur/l.

Rootsis oli 2010. aastal piimatoodang 2,86 mln tonni, mis oli 2,4% madalam kui veel aasta tagasi. Joogipiima toodang pöördus tänavu kasvule peale mitmeid aastaid kestnud langust. 2010. aastal toodeti 912,5 tuhat tonni joogipiima, mis on 0,9% ehk 7,8 tuhat tonni enam kui aasta tagasi. Tavajoogipiima tootmise kõrval kogub Rootsis, nagu Soomeski, üha enam populaarsust mahejoogipiima tootmine. Kui joogipiima tootmine kasvas perioodil 2007-2009 keskmiselt 1,7%, siis mahejoogipiima tootmine samal ajal keskmiselt 12,3% aastas. 2009. aastal toodeti mahejoogipiima juba ligi 103 tuhat tonni. Piimatootjate arv on viimastel aastatel Rootsis pidevalt langenud. 2010. aastal oli Rootsis 5699 piimatootjat, mis tähistab 7,1% suurust langust aastatagusega võrreldes. Veel 2006. aastal ületas piimatootjate arv 8000 piiri. Teiselt poolt on lehmade koguarvu langus olnud oluliselt väiksem võrreldes piimatootjatega. 2010. aastal oli Rootsis 275 715 lehma, mis on 3,3% ehk 9531 lehma vähem aastatagusega võrreldes. Lehmade arv on vähenenud eelkõige väiketootjate karjades, kuid kasvab suuremate piimatootjate karjades. Näiteks enam kui 300 lehmaga majapidamistes kasvas lehmade arv 2009/2010 kvoodiaastal 26,1% samal ajal kui kuni 24 lehmaga majapidamistes vähenes 11% eelmise kvoodiperioodiga võrreldes.

Teistest piimatoodetest toodeti 2010. aastal Rootsis hapupiimatoteid 261,2 tuhat tonni, koort 109,7 tuhat tonni, pulbreid 48,9 tuhat tonni (sh lõssipulbrit 25,9 tuhat tonni ja täispiimapulbrit 23,1 tuhat tonni), juustu 103,1 tuhat tonni ning võid ja muid rasvaineid 50,8 tuhat tonni. Sellega kasvas hapupiimatoodete tootmine 2,2% ja kooretootmine 5,5%. Erinevate pulbrite toodang vähenes 15%, või ja muude rasvainete tootmine 9% ning juustutootmine 4,8% aastatagusega võrreldes. Erinevate piimatoodete jaehinnad näitasid 2010. aastal kasvutrendi. Enam tõusid 2010. aastal hapupiima hind 9,9%, juustu Hushällsost hind 5,4%, juustu Pastor's hind 3,6% ning mahepiima ja naturaalse jogurti hind 3,1%. Mahepiima hind on Rootsis keskmiselt ligi 18% kõrgem kui tavajoogipiimal.

Kokkuvõte

Eestis **toodeti piima** 2010. aasta 9 kuuga SA andmetel 510,7 tuh tonni ehk 0,6% rohkem kui aasta tagasi. Piimatööstusettevõtete poolt varutava toorpiima **kokkuostukogus** vähenes 2,2% ning osakaal piima kogutoodangust vähenes 89,1%-le (2009.a 91,6%). EL-i poolt 2010/11 majandusaastaks määratud piima tootmiskvoodi täituvus perioodil 1.04.2010 – 30.09.2010 oli 46,3%, sh tarnekvoot 46,6% ja otseturustuskvoot 22,5%. Lehmade arv oli III kvartali lõpus 1000 looma võrra väiksem kui aasta tagasi ning piima väljalüps lehma kohta suurenes aastaga 129 kg võrra.

Piimatööstusettevõtetes vähenes SA kiirstatistika andmetel lõssipulbri, või ja juustu tootmine. Suurenes joogipiima, koore, hapendatud toodete ja kohupiima tootmine. Piimatööstusettevõtete majandustegevuse kasumlikkus 2010. aasta 9 kuul vähenes võrreldes eelmise aasta sama perioodiga. **Müügitulu** oli 9 kuu võrdluses 5,6% mullusest suurem. **Kulud** olid aga 8,5% aastatagusest suuremad, peamiselt piima kokkuostuhinna tõusu tõttu. 2010. aasta 9 kuu **kasumiks** kujunes 7,5 mln eurot, mis oli 43,2% väiksem aastatagusest. **Lisandväärtus** vähenes 2009. aasta 9 kuuga võrreldes 6,6 mln euro võrra ehk 19,2%. Tööjõukulud vähenesid aastatagusega võrreldes 4,3% ning nende osakaal kogukuludes vähenes eelmise aasta 9 kuu 9,4%-lt 8,3%-le. Tööjõukulu ühe töötaja kohta 9 kuu arvestuses vähenes aastaga 4%. **Investeeringud** olid 5,4% suuremad kui 2009. aasta 9 kuuga ning 68,2% investeeringutest kulutati seadmetele ja masinatele.

Väliskaubavahetuses suurenes 2010. aasta 9 kuuga ekspordikäive 56,5% ja impordikäive 50,8% võrreldes eelmise aasta sama perioodiga. Kaubavahetuse 9 kuu positiivne saldo suurenes aastatagusega võrreldes 59,8%. Sealjuures vähenes kaubavahetuse positiivne saldo EL liikmesriikidega 3,9%, kuid positiivne saldo kolmandate riikidega suurenes 3,1 korda. Ekspordikäibest 61,3% moodustas eksport EL-i liikmesriikidesse ning 38,7% väljapoole EL-i riike. Tähtsamad sihtturud olid Venemaa (37% ekspordikäibest), Läti (16%), Soome (14%), Leedu (13%). Piimatoodete ekspordikäibest moodustas 36% juustu-kohupiima, 25% piima ja koore, 14% pulbrite, 10% hapupiimatoodete ja 9% või väljamüük. Impordikäibest moodustas 26% piima ja koore import, 25% juustu-kohupiima import, 17% lõssi- ja piimapulber, 17% hapupiimatoodete sissevedu. Suuremad piimatoodete impordi päritoluriigid olid Läti (19% impordikäibest), Saksamaa (19%), Poola (17%), Leedu (mõlemad 17%), Soome (12%).

Piimatoodete **tööstusest väljamüügihindad** on 2010. aastal liikunud valdavalt tõusutrendil. II kvartali keskmised hinnad olid kõrgemad I kvartali keskmistest ja hinnatõus jätkus ka III kvartalis. 9 kuu keskmiste arvestuses olid 2010. aasta hinnad maailmaturu toodetel aastatagusest hindadest kõrgemad, siseturutoodetest ei küündinud aastataguse tasemeni osa joogipiimade hindadest. Ekspordihinnad ületasid tööstusest väljamüügihindu monoliitvõil. III kvartalis jätkus

ka piimatoodete **jaehindade tõus** Eestis. 2010. aasta III kvartali keskmised jaehinnad olid kõrgemad II kvartali keskmistest ja kõrgemad ka eelmise aasta III kvartali keskmistest hindadest. 9 kuu arvestuses aga kõigi toodete keskmised jaehinnad aastataguse tasemeni ei küündinud. **Toorpiima kokkuostuhind** on Eestis alates 2009. aasta augustist peaaegu pidevalt tõusnud, kuid oli 2010. aasta III kvartali keskmisena EL-i riikide pingereas tagantpoolt üheksas ja EL-25 riikide keskmisest 9,7% madalam. Võrreldes 2010. aasta II kvartali keskmise hinnaga oli kokkuostuhinna tõus Eestis III kvartalis 3,7%.

Piimatoodete **maailmaturul** on üldine trend hindade dünaamikas 2010. aastal olnud tõusutrend – pärast kerget hinnakorrektsiooni allapoole I kvartalis toimus II kvartalis uuesti hinnatõus, mis on jätkunud ka III kvartalis. Nõudlus piimatoodetele maailmas on suurenenas ja suurenenas on ka piimatoodang.